

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Filip Murár

**Vyloučení a vystoupení společníka a zrušení jeho účasti
ve společnosti s ručením omezeným**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Petr Čech, LL.M., Ph.D.

Katedra obchodního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 6. 3. 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne

Filip Murár

Poděkování

Na tomto místě bych rád vyjádřil své díky JUDr. Petru Čechovi, LL.M., Ph.D. za odborné vedení práce, cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích a vypracování diplomové práce.

Obsah

Seznam použitých zkratk	VI
Úvod	1
1. Vyloučení společníka ze společnosti s ručením omezeným	4
1.1 Obecně k vyloučení.....	4
1.2 Vyloučení na základě rozhodnutí valné hromady (kaduční řízení)	4
1.2.1 <i>Podstata a koncepce kadučního řízení</i>	4
1.2.2 <i>Jakou povinnost musí společník porušit?</i>	6
1.2.3 <i>Výzva ke zjednání nápravy (vyzývací řízení)</i>	10
1.2.4 <i>Rozhodnutí valné hromady o vyloučení</i>	12
1.2.5 <i>Obrana proti rozhodnutí valné hromady o vyloučení</i>	13
1.3 Vyloučení na základě rozhodnutí soudu	14
1.3.1 <i>Podstata a koncepce vyloučení na základě rozhodnutí soudu</i>	14
1.3.2 <i>Jakou povinnost musí společník porušit?</i>	15
1.3.3 <i>Intenzita porušení povinnosti společníka</i>	21
1.3.4 <i>Výzva k plnění povinnosti (vyzývací řízení)</i>	23
1.3.5 <i>Soudní řízení o vyloučení společníka</i>	24
2. Vystoupení společníka ze společnosti s ručením omezeným	26
2.1 Obecně k vystoupení ze společnosti	26
2.1.1 <i>Podstata vystoupení ze společnosti</i>	26
2.1.2 <i>Právní úprava a koncepce vystoupení ze společnosti</i>	26
2.2 Důvody pro vystoupení ze společnosti	28
2.2.1 <i>Obecně k důvodům pro vystoupení ze společnosti</i>	28
2.2.2 <i>(Ne)uzavřenost zákonného výčtu důvodů pro vystoupení ze společnosti</i>	28
2.2.3 <i>Zásadní změny ve společnosti</i>	32
2.2.4 <i>Uložení příplatkové povinnosti</i>	33
2.2.5 <i>Absence souhlasu orgánu společnosti s převodem podílu</i>	34
2.2.6 <i>Změna právní formy společnosti</i>	37
2.3 Nesouhlas s usnesením valné hromady	37
2.4 Oznámení o vystoupení ze společnosti	39
2.4.1 <i>Obecně k oznámení o vystoupení ze společnosti</i>	39
2.4.2 <i>Lhůta pro oznámení o vystoupení ze společnosti</i>	40
2.4.3 <i>Forma oznámení o vystoupení ze společnosti</i>	40
2.4.4 <i>Účinnost vystoupení ze společnosti</i>	41

3. Zrušení účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným.....	42
3.1 Obecně ke zrušení účasti	42
3.1.1 <i>Podstata a koncepce zrušení účasti.....</i>	<i>42</i>
3.1.2 <i>Subsidiarita zrušení účasti</i>	<i>43</i>
3.2 Spravedlivé důvody pro zrušení účasti	45
3.2.1 <i>Obecně ke spravedlivým důvodům pro zrušení účasti.....</i>	<i>45</i>
3.2.2 <i>Kdy již nelze spravedlivě požadovat setrvání společníka ve společnosti? ..</i>	<i>47</i>
3.2.3 <i>Kdy ještě lze spravedlivě požadovat setrvání společníka ve společnosti? ..</i>	<i>50</i>
3.3 Soudní řízení o zrušení účasti	53
Závěr.....	54
Seznam použité literatury a pramenů	59
Název diplomové práce v anglickém jazyce.....	66
Abstrakt	66
Abstrakt v anglickém jazyce	67
Klíčová slova	68
Klíčová slova v anglickém jazyce.....	68

Seznam použitých zkratk

návrh nařízení SPE	návrh na vydání nařízení Rady o statutu evropské soukromé společnosti ze dne 25. června 2008, č. KOM (2008) 396 v konečném znění
ObčZ, občanský zákoník	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
ObchZ, obchodní zákoník	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
PřemZ, zákon o přeměnách	zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů
ZOK, zákon o korporacích	zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)
ZVR	zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob

Úvod

Společnost s ručením omezeným (dále také jen „společnost“) je v současnosti v České republice nejrozšířenější právní formou obchodní společnosti. Podle údajů Českého statistického úřadu existovalo v České republice ke dni 31. 12. 2013 celkem 399 571 obchodních společností, přičemž 365 149 z nich, tj. přes 90 %, mělo formu společnosti s ručením omezeným.¹ S ohledem na rozšíření společnosti s ručením omezeným v české podnikatelské praxi lze usoudit, že je nanejvýš vhodné podrobit právní úpravu společnosti s ručením omezeným důkladné právní analýze. Především však přínos takové analýzy tkví v rovině právně teoretické, a to zejména s přihlédnutím k nové rekonfigurované úpravě soukromého práva, která se s účinností ode dne 1. 1. 2014 výrazně promítla i do práva obchodních společností a která s sebou přináší řadu změn a nových institutů a také s nimi souvisejících výkladových problémů a potenciálních nejasností.

Předkládaná diplomová práce chce přispět k odbornému diskurzu o právních aspektech společnosti s ručením omezeným, přičemž se v této souvislosti zaměřuje na dílčí téma zániku účasti společníka ve společnosti. V rámci takto vymezeného tématu je věnována pozornost třem vybraným způsobům zániku společníkovy účasti, v nichž se určitým způsobem projevuje prvek jednostrannosti. Jednostrannost analyzovaných způsobů zániku účasti spočívá v tom, že účast společníka ve společnosti zaniká přímo nebo zprostředkovaně v důsledku jednostranného projevu vůle, a to buď v důsledku projevu vůle společníka (tj. i proti vůli společnosti, resp. ostatních společníků), nebo v důsledku projevu vůle společnosti (tj. i proti vůli společníka). S ohledem na shora uvedené jsou v diplomové práci analyzovány tyto způsoby zániku účasti společníka ve společnosti:

- (i) vyloučení společníka ze společnosti,
- (ii) vystoupení společníka ze společnosti a
- (iii) zrušení účasti společníka ve společnosti soudem.

¹ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Statistická ročenka České republiky 2014*. Praha: Český statistický úřad, 2014, s. 384–385.

Cílem diplomové práce je:

- (i) analyzovat výše uvedené způsoby zániku účasti společníka v české rekodifikované právní úpravě společnosti s ručením omezeným, účinné od 1. 1. 2014 a obsažené v zákoně o korporacích a subsidiárně v občanském zákoníku,² a
- (ii) v této souvislosti identifikovat výkladové problémy a potenciální nejasnosti rekodifikované právní úpravy a případně navrhnout jejich možné řešení *de lege ferenda*.

Kde to bude možné a vhodné, bude v diplomové práci porovnána rekodifikovaná úprava s dřívější právní úpravou obsaženou ve zrušeném obchodním zákoníku. Přínosem srovnávací analýzy by přitom měla být nejenom identifikace a analýza možných posunů a odchylek v právní úpravě zániku účasti společníka ve společnosti, ale také analýza možné aplikovatelnosti dosavadní relevantní judikatury českých soudů v kontextu nové právní úpravy.

Při analýze výše vymezeného předmětu zkoumání jsou v diplomové práci aplikovány především standardní metody právního výkladu, a to výklad jazykový, který „*se zaměřuje na jazykovou stránku textu*“ a který „*spočívá na gramatické a sémantické analýze právního textu*“, dále výklad logický, jehož „*metody se opírají o poznatky klasické formální logiky aplikované v oboru právo a zaměřují se na logickou strukturu textu*“, a výklad systematický, „*založený na posouzení jazykového a logického kontextu*.“³ V souvislosti se zkoumáním textů důvodových zpráv se diplomová práce opírá rovněž o metodu historického právního výkladu.⁴

Diplomová práce je vedle úvodní a závěrečné kapitoly strukturována do celkem tří samostatných kapitol, v nichž jsou postupně analyzovány jednotlivé vybrané způsoby zániku účasti společníka ve společnosti, a to vyloučení společníka ze společnosti (kapitola č. 1), vystoupení společníka ze společnosti (kapitola č. 2), a zrušení účasti společníka ve společnosti soudem (kapitola č. 3).

² Kde se dále v textu diplomové práce používají pojmy „*rekodifikace*“, „*rekodifikovaná úprava*“ nebo „*rekodifikovaná právní úprava*“, rozumí se tím právní úprava obsažená v zákoně o korporacích a v občanském zákoníku.

³ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 6. aktualizované vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 134–137.

⁴ Tamtéž, s. 137.

Všechny použité zdroje literatury a prameny jsou uvedeny v seznamu použité literatury a pramenů. Diplomová práce vychází především z textů českých zákonů (včetně vybraných důvodových zpráv) a vybraných rozhodnutí českých soudů, a to v úzké návaznosti na relevantní komentářovou literaturu (k zákonu o korporacích, občanskému zákoníku, obchodnímu zákoníku a zákonu o přeměnách), vysokoškolské učebnice obchodního práva, monografie specializované na oblast obchodních společností a společnost s ručením omezeným a v neposlední řadě také příspěvky ve sbornících a články v odborných periodikách. Texty českých zákonů byly převzaty z právního informačního systému ASPI. Texty rozhodnutí českých soudů byly převzaty z odborných periodik, pokud byla tato rozhodnutí publikována; jinak byly texty převzaty z právního informačního systému ASPI.

Rozsah vlastního textu diplomové práce činí v souladu s čl. 40 odst. 1 Pravidel pro organizaci studia na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, ve znění pozdějších změn, celkem 125 885 znaků (včetně poznámek pod čarou), tj. celkem 69 celých stran.

Text diplomové práce vychází z právního stavu účinného ke dni 1. 3. 2015.

1. Vyloučení společníka ze společnosti s ručením omezeným

1.1 Obecně k vyloučení

Vyloučení společníka ze společnosti s ručením omezeným lze vymezit jako způsob zániku účasti sankční povahy,⁵ jehož základním předpokladem je porušení povinnosti vyloučeným společníkem a ke kterému může dojít i proti vůli vyloučeného společníka. Zákon přitom upravuje dva základní způsoby vyloučení společníka:

- (i) na základě rozhodnutí valné hromady společnosti v tzv. kadučním řízení⁶ (§ 151 odst. 2 a § 165 ZOK, srov. dále ad 1.2), nebo
- (ii) na základě rozhodnutí soudu (§ 204 ZOK, srov. dále ad 1.3).

Rozdíly mezi oběma způsoby spočívají ve vymezení povinností, které musí společník porušit, v intenzitě jejich porušení i v konkrétním postupu a rozhodování vylučujícího orgánu. Obě alternativy vyloučení upravoval již obchodní zákoník (§ 113 odst. 3 a 4, § 121 odst. 1, § 149 ObchZ), přičemž rekodifikace vnesla do úpravy tohoto tradičního způsobu⁷ zániku účasti společníka řadu dílčích změn.

1.2 Vyloučení na základě rozhodnutí valné hromady (kaduční řízení)

1.2.1 Podstata a koncepce kadučního řízení

Kadučním řízením se v nauce obchodního práva rozumí právem upravený postup orgánů společnosti, jehož důsledkem je vyloučení společníka, který je v prodlení s plněním v zákoně uvedených povinností, ze společnosti, uvolnění podílu tohoto vyloučeného společníka a vznik práva vyloučeného společníka na

⁵ DVORÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 230.

⁶ J. Pokorná in LASÁK, Jan, POKORNÁ, Jarmila, ČÁP, Zdeněk, DOLEŽIL, Tomáš a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 915.

⁷ ČECH, Petr. Několik mýtů a nejasností kolem vyloučení společníka ze společnosti s ručením omezeným. *Právní rádce*. 2014, č. 4, s. 32.

vypořádací podíl.⁸ Lze se setkat i s definicí, že se jedná o vyvlastnění svého druhu soukromoprávní cestou.⁹

Zákon o korporacích stanoví, že orgánem společnosti, který může vyloučit společníka, je valná hromada (§ 151 odst. 2 ZOK). Předpokladem pro vyloučení společníka valnou hromadou v kadučním řízení je splnění následujících podmínek:

- (i) společník poruší svou vkladovou nebo příplatkovou povinnost (srov. dále ad 1.2.2),
- (ii) společnost v tzv. vyzývacím řízení vyzve společníka ke zjednání nápravy a poskytne mu k tomu přiměřenou lhůtu (srov. dále ad 1.2.3) a
- (iii) pokud společník v přiměřené lhůtě nezjedná nápravu, valná hromada společnosti rozhodne o vyloučení společníka (srov. dále ad 1.2.4).

Zákon o korporacích neupravuje kaduční řízení komplexně, neboť na konkrétní postup v kadučním řízení se podle odkazu v § 151 odst. 2 ZOK (ve spojení s § 3 odst. 1 ZOK) obdobně použijí ustanovení občanského zákoníku o vyloučení člena spolku pro závažné porušení povinností (§ 239 až 242 ObčZ). Z uvedených ustanovení občanského zákoníku, která upravují vyzývací řízení (§ 239 odst. 1 ObčZ), doručování rozhodnutí o vyloučení (§ 239 odst. 2 ObčZ), oprávnění statutárního orgánu k rozhodnutí o vyloučení (§ 240 odst. 1 ObčZ), právo člena (společníka) na obranu proti návrhu na vyloučení (§ 240 odst. 2 ObčZ), oprávnění rozhodčí komise k přezkoumání rozhodnutí o vyloučení (§ 241 ObčZ) a soudní přezkum vyloučení (§ 242 ObčZ) se však v důsledku speciality zákona o korporacích použije pouze § 239 odst. 1 ObčZ upravující vyzývací řízení.¹⁰

⁸ J. Dědič in DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodní zákoník. Komentář. Díl II. § 93 až § 175*. Praha: Polygon, 2002, s. 1009.

⁹ J. Dědič in DĚDIČ, Jan, KUNEŠOVÁ-SKÁLOVÁ, Jana. *Společnost s ručením omezeným z právního a účetního pohledu*. Praha: Polygon, 1999, s. 320.

¹⁰ ČERNÁ, Stanislava, ŠTENGLOVÁ, Ivana, ČECH, Petr. Co přinese zákon o obchodních korporacích kapitálovým obchodním společnostem, jejich společníkům a věřitelům? *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2012, č. 4, s. 326. K aplikaci § 241 ObčZ v kadučním řízení srov. dále ad 1.2.5.

1.2.2 Jakou povinnost musí společník porušit?

Zákon o korporacích připouští pouze dva důvody, na jejichž základě může valná hromada rozhodnout o vyloučení společníka, a to pokud:

- (i) společník je v prodlení se splněním vkladové povinnosti (§ 151 odst. 2 ZOK), nebo
- (ii) společník poruší příplatkovou povinnost (§ 165 ZOK).

Úprava obchodního zákoníku, jež stanovila stejné důvody pro vyloučení v kadučním řízení (§ 113 odst. 3 a 4, § 121 odst. 1 ObchZ), byla považována naukou¹¹ i judikaturou¹² za kogentní a výčet důvodů za taxativní, přičemž tento závěr se prosazuje i v kontextu zákona o korporacích.¹³ Z uvedeného plyne, že společenská smlouva nemůže důvody pro vyloučení v kadučním řízení rozšířit a že o vyloučení ve všech ostatních případech porušení povinnosti společníka může rozhodnout pouze soud. Je však třeba doplnit, že v soudní praxi se ustálil závěr, že soud může rozhodnout nejen v případě porušení všech ostatních povinností společníka, ale také v případě porušení vkladové nebo příplatkové povinnosti.¹⁴

Vkladovou povinností se rozumí povinnost vyplývající ze závazku společníka nebo budoucího společníka vložit do společnosti věc (§ 489 ObčZ), a to za účelem nabytí nebo zvýšení účasti v této společnosti (§ 15 odst. 2 ZOK).¹⁵

Vkladová povinnost vzniká:

- (i) v případě založení společnosti na základě společenské smlouvy nebo zakladatelské listiny [§ 146 odst. 2 písm. a) ZOK], nebo

¹¹ I. Štenglová in ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 379.

¹² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 8. 1997, sp. zn.: 1 Odon 36/97. In: *Soudní judikatura*. 1997, č. 12, s. 280–283 nebo usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 3. 2010, sp. zn.: 7 Cmo 269/2009. In: *Soudní rozhledy*. 2011, č. 5, s. 176–179.

¹³ J. Pokorná in LASÁK a kol. op. cit. sub 6, s. 916; ČECH 2014 op. cit. sub 7, s. 32; V. Vaněčková in HEJDA, Jan a kol. *Nový zákon o obchodních korporacích. Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích)*. Poznámkové znění. Olomouc: ANAG, 2013, s. 266.

¹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 3. 1997, sp. zn.: 1 Odon 49/96. In: *Obchodní právo*. 1997, č. 7-8, s. 53-55.

¹⁵ M. Kubík in LASÁK a kol. op. cit. sub 6, s. 176.

- (ii) v případě zvýšení základního kapitálu společnosti na základě prohlášení o zvýšení vkladu nebo prohlášením o převzetí vkladové povinnosti (§ 224 ZOK).¹⁶

Vkladovou povinnost lze splnit v podobě peněžitého nebo nepeněžitého vkladu (§ 15 odst. 3 ZOK). Vkladová povinnost v podobě peněžitého vkladu je splněna splacením peněz na zvláštní účet u banky nebo spořitelního a úvěrního družstva, který zřídil správce vkladů (§ 15 odst. 3, § 23 odst. 1 ZOK). Vkladová povinnost v podobě nepeněžitého vkladu je splněna vnesením věci (§ 15 odst. 3 ZOK), přičemž za vnesení se považuje předání nemovité nebo movité věci správci vkladů (§ 19 a 20 ZOK), v ostatních případech pak okamžik účinnosti smlouvy o vkladu věci uzavřené mezi vkladatelem a správcem vkladů (§ 21 a 22 ZOK).

Vkladovou povinnost je nutné splnit ve lhůtě stanovené společenskou smlouvou, nejpozději však ve lhůtě 5 let od vzniku společnosti, případně od převzetí vkladové povinnosti (§ 17 odst. 1, § 150 odst. 1 ZOK). Výjimkou je vnesení nepeněžitého vkladu v souvislosti se založením společnosti, neboť ten musí být do společnosti vnesen před jejím vznikem (§ 23 odst. 2 ZOK), tj. před jejím zápisem do obchodního rejstříku [§ 126 odst. 1 ObčZ ve spojení s § 42 písm. a) ZVR].

Příplatkovou povinností se rozumí povinnost společníka přispět na vytvoření vlastního kapitálu peněžitými prostředky nad společníkův vklad (§ 139 odst. 2 ZOK). Příplatková povinnost vzniká na základě usnesení valné hromady, přičemž společenská smlouva musí předem připustit uložení příplatkové povinnosti, musí určit celkovou výši požadovaných příplatků a musí určit, zda a s jakými podíly je příplatková povinnost spojena (§ 162 odst. 1 a 2 ZOK). Lhůta ani způsob splnění příplatkové povinnosti nejsou zákonem o korporacích zvlášť stanoveny, a bude tedy záležet na jejich vymezení společenskou smlouvou či usnesením valné hromady.¹⁷ Nevymezí-li valná hromada lhůtu ani způsob splnění, uplatní se obecná úprava zániku závazků splněním (§ 1954 až 1967 ObčZ).

¹⁶ P. Kuhn in ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip, KUHN, Petr, ŠUK, Petr. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 34.

¹⁷ J. Pokorná in LASÁK a kol. op. cit. sub 6, s. 942.

Ze shora uvedeného vyplývá, že společník je v prodlení (§ 1968 ObčZ) a že společnost tedy může přistoupit ke kadučnímu řízení, pokud společník řádně a včas:

- (i) nesplatí peněžitý vklad,
- (ii) nevnese nepeněžitý vklad¹⁸ nebo
- (iii) nesplatí uložený peněžitý příspěvek.

Kaduční řízení je však fakultativní nástroj a společnost není povinna ke kaduci přistoupit, ačkoli jsou k tomu splněny předpoklady, a může prodlení společníka řešit také jinými dostupnými způsoby (např. návrhem na vyloučení společníka soudem, žalobou na splacení vkladu nebo dohodou o zániku účasti prodlévajícího společníka).¹⁹

Při analýze povinností, jejichž porušení je předpokladem pro vyloučení společníka v kadučním řízení, je však otázkou, zda je možné tímto způsobem sankcionovat také porušení povinností, jež *stricto sensu* nejsou vkladovou povinností, ale které se vkladovou povinností bezprostředně souvisejí. Těmito povinnostmi jsou:

- (i) povinnost k peněžité úhradě ceny nepeněžitého vkladu, který sice byl do společnosti vnesen, ale na společnost nepřešlo vlastnické právo k němu (§ 26 odst. 1 ZOK), anebo
- (ii) povinnost k doplacení rozdílu mezi oceněním nepeněžitého vkladu ve společenské smlouvě a reálnou cenou nepeněžitého vkladu v době přechodu vlastnického práva k němu na společnost (§ 28 ZOK).

V literatuře se objevují názory na podporu kladného i záporného stanoviska k položené otázce. Podle přístupu B. Havla je v obou případech společník stále v prodlení se splněním své původní vkladové povinnosti spojené s nepeněžitým vkladem, přičemž dochází ke konverzi této vkladové povinnosti na povinnost uhradit cenu dle ocenění věci.²⁰ Obdobný názor zastává P. Hampel, podle něhož v případě § 26 odst. 1 ZOK se „*bude* [původní nepeněžitý] vklad

¹⁸ Jak je zmíněno výše, při založení společnosti musí být nepeněžité vklady vneseny před vznikem společnosti. Z toho vyplývá, že kaduční řízení pro prodlení s vnesením nepeněžitého vkladu připadá v úvahu pouze při zvýšení základního kapitálu společnosti. Shodně též J. Dědič in DĚDIČ, KUNEŠOVÁ-SKÁLOVÁ op. cit. sub 9, s. 321.

¹⁹ J. Pokorná in LASÁK a kol. op. cit. sub 6, s. 914; DVORÁK op. cit. sub 5, s. 230.

²⁰ B. Havel in ŠTENGLOVÁ a kol. 2013 op. cit. sub 16, s. 63 a 65.

*chovat jako vklad peněžítý,*²¹ přičemž splnění povinnosti podle § 26 odst. 1 ZOK výslovně označuje za „*splnění vkladové povinnosti.*“²² P. Hampel v souvislosti s doplatkem podle § 28 ZOK dále dovozuje, že „*tato část vkladu představuje vklad peněžítý.*“²³ Z uvedených názorů plyne závěr, že společníka, který je v prodlení se splněním povinností podle § 26 odst. 1 ZOK nebo § 28 ZOK, lze vyloučit v kadučním řízení, neboť je splněna podmínka prodlení se splněním vkladové povinnosti.

Na druhé straně však podle přístupu P. Čecha²⁴ či M. Kubíka²⁵ je vkladová povinnost splněna a zaniká již okamžikem vnesení nepeněžitého vkladu. Povinnost k náhradě nebo doplacení ceny nepeněžitého vkladu tedy vznikla společníkovi jako nová zvláštní či „náhradní“ povinnost, která však není povinností vkladovou. Z tohoto přístupu tedy plyne závěr, že prodlévající společník není v prodlení se splněním vkladové povinnosti a nelze jej tudíž vyloučit v kadučním řízení.

Domnívám se, že je vhodné přiklonit se k druhému uvedenému přístupu a uzavřít, že zákon neumožňuje vyloučit v kadučním řízení společníka, který je v prodlení s plněním povinností vzniklých na základě § 26 odst. 1 a § 28 ZOK, neboť se *stricto sensu* nejedná o vkladovou povinnost. Důvodem pro tento závěr je především zohlednění výslovné a jasné dikce zákona, který stanoví, že vkladová povinnost spojená s nepeněžítým vkladem je splněna (a tím zaniká) vnesením tohoto nepeněžitého vkladu (§ 15 odst. 3 ZOK). Tento závěr lze navíc podpořit judikaturou Nejvyššího soudu ČR, který v případě řešeném pod sp. zn. 29 Odo 760/2006 vyslovil, že „*povinnost k doplacení hodnoty nepeněžitého vkladu [...] je zvláštní povinností odchylnou od povinnosti splatit vklad, a proto na ni úpravu prodlení se splacením vkladu nelze vztáhnout.*“²⁶

²¹ P. Hampel in BĚLOHLÁVEK, Alexander J. a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 195.

²² Tamtéž, s. 195.

²³ Tamtéž, s. 205.

²⁴ ČECH 2014 op. cit. sub 7, s. 32–33.

²⁵ M. Kubík in LASÁK a kol. op. cit. sub 6, s. 243–244 a 248.

²⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. 2. 2008, sp. zn.: 29 Odo 760/2006.

1.2.3 Výzva ke zjednání nápravy (vyzývací řízení)

Vyzývací řízení je první fází kadučního řízení²⁷ a je zahájeno výzvou společnosti, jež je adresována prodlévajícímu společníkovi a jíž se tomuto společníkovi ukládá, aby v přiměřené lhůtě od doručení výzvy zjednal nápravu závadného stavu, tj. aby řádně splnil svoji vkladovou nebo příplatkovou povinnost (§ 239 odst. 1 ObčZ). Délka přiměřené lhůty není stanovena, a tak jediným kritériem je přiměřenost délky lhůty okolnostem konkrétní situace (tj. musí být stanovena alespoň tak, aby prodlévající společník měl dostatek času k nápravě).²⁸ Jde o odklon od úpravy obchodního zákoníku, jež stanovila minimální délku dodatečné lhůty na 3 měsíce (§ 113 odst. 3 ObchZ).

Jedinou zákonem stanovenou obsahovou náležitostí výzvy podle § 239 odst. 1 ObčZ je výzva ke zjednání nápravy závadného stavu ve stanovené přiměřené lhůtě. Díkce zákona o korporacích tak opouští pravidlo obchodního zákoníku, podle kterého musela výzva obsahovat také pohružku vyloučení, pokud společník svou povinnost v dodatečné lhůtě nesplní (§ 113 odst. 3 ObchZ).

Domnívám se však, že v uvedené souvislosti by se měly (s ohledem na účel výzvy podle § 239 odst. 1 ObčZ) prosadit závěry dosavadní judikatury, jež se v souvislosti s institutem vyloučení dotýká obsahových náležitostí výstrahy členovi družstva (§ 231 odst. 4 ObchZ, § 615 odst. 1 ZOK) a výzvy společníkovi společnosti s ručením omezeným (při vyloučení soudem, § 149 ObchZ, § 204 odst. 1 ZOK). Nejvyšší soud ČR v usnesení ze dne 21. 12. 2010, sp. zn. 29 Cdo 4002/2009 dospěl k závěru, že výstraha členovi družstva podle § 231 odst. 4 ObchZ musí obsahovat (ač zákon její náležitosti výslovně neuváděl) „*skutkové vymezení členské povinnosti, jejíhož porušení se člen družstva dopouští, jakož i konkrétní označení následků, které jsou s dalším porušováním dané povinnosti spojeny (možnost vyloučení z družstva)*“.²⁹ Nejvyšší soud ČR později v usnesení ze dne 18. 2. 2014, sp. zn. 29 Cdo 3243/2012 dovedl, že uvedený závěr se

²⁷ J. Dědič in DĚDIČ kol. 2002 op. cit. sub 8, s. 1010.

²⁸ J. Bílková in LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1168.

²⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 12. 2010, sp. zn.: 29 Cdo 4002/2009. In: *Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek*. 2011, č. 7, s. 592–595.

obdobně prosadí i v poměrech společnosti s ručením omezeným ve vztahu k výzvě podle § 149 ObchZ (dnes § 204 odst. 1 ZOK, srov. dále ad 1.3.4), neboť účel takové výzvy i výstrahy je stejný.³⁰ Tímto shodným účelem je umožnit společníkovi (či členovi družstva) napravit závadný stav předtím, než bude uplatněno krajní řešení (*ultima ratio*), kterým je jeho vyloučení.

Vzhledem k tomu, že účel výzvy podle § 239 odst. 1 ObčZ je stejný jako účel výzvy podle § 149 ObchZ (resp. § 204 odst. 1 ZOK) a účel výstrahy podle § 231 odst. 4 ObchZ (resp. § 615 odst. 1 ZOK), prosadí se uvedený závěr i ve vztahu ke kadučnímu řízení. Jinými slovy, výzva podle § 239 odst. 1 ObčZ musí, ačkoli to zákon výslovně nestanoví, také konkrétně skutkově vymezit porušovanou povinnost a musí též obsahovat upozornění na možnost vyloučení společníka rozhodnutím valné hromady.³¹

Formální náležitosti výzvy nejsou zákonem stanoveny, lze ji tedy učinit v ústní i v písemné formě, nestanoví-li konkrétní formu společenská smlouva (§ 559 ObčZ).

Vzhledem k tomu, že vyzývajícím subjektem musí být společnost, výzvu může učinit jednatel nebo jednatele (jako statutární orgán společnosti, § 194 odst. 1 ZOK) nebo jiný subjekt oprávněný jednat za společnost (např. zmocněnec na základě plné moci podle § 441 a násl. ObčZ).³² Fáze vyzývacího řízení je ukončena marným uplynutím přiměřené dodatečné lhůty.³³

Zákon výslovně připouští zvláštní alternativu vyloučení společníka v kadučním řízení bez fáze vyzývacího řízení, a to v případě, nelze-li porušení povinnosti odčinit anebo způsobilo-li společnosti zvlášť závažnou újmu (§ 239 odst. 1 věta druhá ObčZ). Je však poměrně obtížné představit si praktickou aplikaci tohoto ustanovení, tj. jak by nesplnění vkladové či příplatkové povinnosti mohlo být neodčinitelné nebo jak by mohlo způsobit společnosti vážnou újmu.

³⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 2. 2014, sp. zn.: 29 Cdo 3243/2012. In: *Soudní rozhledy*. 2014, č. 7–8, s. 277–278.

³¹ Shodně DVORÁK op. cit. sub 5, s. 230–231.

³² I. Štenglová in BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Společnost s ručením omezeným*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, s. 264.

³³ HEJDA, Jan. *Zánik účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným*. Praha: Linde, 2010, s. 84.

Snad např. v situaci prodlení se splacením vkladu ve velmi vysoké hodnotě, na němž je podnikání společnosti existenčně závislé.

1.2.4 Rozhodnutí valné hromady o vyloučení

Rozhodnutí valné hromady o vyloučení prodlévajícího společníka je druhou fází kadučního řízení.³⁴ K rozhodnutí o vyloučení lze přistoupit, pokud marně proběhlo vyzývací řízení, tj. pokud společnost:

- (i) řádně vyzvala společníka ke splnění jeho vkladové nebo příplatkové povinnosti a upozornila jej na možnost vyloučení,
- (ii) určila mu ke splnění povinnosti přiměřenou dodatečnou lhůtu a
- (iii) prodlévající společník svou povinnost v této dodatečné lhůtě nesplnil.³⁵

Vzhledem k tomu, že kaduční řízení plní uhrazovací, a nikoli sankční funkci, nelze v souladu se závěry judikatury vyloučit společníka, který nesplnil svou povinnost v dodatečné lhůtě, pokud tento společník svou povinnost splní po uplynutí dodatečné lhůty, avšak ještě před rozhodnutím valné hromady o jeho vyloučení.³⁶

Působnost valné hromady při rozhodování o vyloučení společníka je založena § 190 odst. 2 písm. o) ZOK ve spojení s § 151 odst. 2 ZOK. Rozhodnutí valné hromady o vyloučení společníka je rozhodnutím, jehož důsledkem se mění společenská smlouva,³⁷ a to v části týkající se určení společníků [§ 146 odst. 1 písm. c) ZOK]. V souladu s tím rozhoduje valná hromada o vyloučení dvoutřetinovou většinou hlasů všech společníků [§ 171 odst. 1 písm. b) ZOK].³⁸

³⁴ J. Dědič in DĚDIČ a kol. 2002 op. cit. sub 8, s. 1011–1012.

³⁵ Valná hromada výjimečně může rozhodnout o vyloučení společníka, aniž by proběhlo vyzývací řízení, jsou-li splněny podmínky § 239 odst. 1 věta druhá ObčZ, srov. výše ad 1.2.3.

³⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 4. 1998, sp. zn.: 1 Odon 132/97. In: *Soudní judikatura*. 1998, č. 16, s. 376–380.

³⁷ P. Šuk in ŠTENGLOVÁ a kol. 2013 op. cit. sub 16, s. 324.

³⁸ Odlišný názor zastává A. Rozehnal in BĚLOHLÁVEK a kol. op. cit. sub 21, s. 715. Podle jeho závěru „rozhodnutí valné hromady o vyloučení společníka není rozhodnutím o změně společenské smlouvy a postačí k němu prostá většina hlasů.“ Byť východisko považují za správné [rozhodnutí o vyloučení není rozhodnutím podle § 171 odst. 1 písm. a) ZOK], nesouhlasím s jeho závěrem o potřebné většině hlasů, neboť se jím přehlídí skutečnost, že ke změně společenské smlouvy dochází v důsledku rozhodnutí o vyloučení [§ 171 odst. 1 písm. b) ZOK], tj. je nutné vyloučení schválit dvoutřetinovou většinou (§ 172 odst. 1 ZOK). Argumentace A. Rozehnal je nadto vnitřně rozporná, neboť vzápětí v následující větě se uvádí, že „na základě tohoto rozhodnutí [o vyloučení] však dochází ke změně společenské smlouvy.“

Společník, o jehož rozhodnutí má valná hromada rozhodnout, však nevykonává své hlasovací právo [§ 173 odst. 1 písm. b) ZOK] a k jeho hlasům se nepřihlíží pro účely usnášeníschopnosti valné hromady ani dosažení potřebné většiny (§ 169 odst. 3 ZOK).³⁹ Rozhodnutí valné hromady o vyloučení společníka se osvědčuje notářským zápisem (§ 172 odst. 1 ve spojení s § 776 odst. 2 ZOK).

Zákon o korporacích tak zpřísnil úpravu obchodního zákoníku, která pro vyloučení v kadučním řízení stanovila požadavek prosté většiny hlasů přítomných společníků (§ 141 odst. 1 ve spojení s § 127 odst. 3 ObchZ). Naopak byl zachován požadavek na pořízení notářského zápisu o usnesení valné hromady (§ 141 odst. 1 ObchZ).

Vyloučení společníka v kadučním řízení je účinné okamžikem přijetí usnesení valné hromady, nestanoví-li usnesení pozdější účinnost,⁴⁰ a tímto okamžikem zaniká účast vyloučeného společníka ve společnosti. Vyloučení se však vztahuje jen k těm podílům společníka, se kterými je spojena jeho nesplněná vkladová nebo příplatková povinnost (§ 151 odst. 2 ZOK). Vyloučený společník je povinen na výzvu společnosti odevzdat kmenový list, pokud byl vydán (§ 151 odst. 3 ZOK).

1.2.5 Obrana proti rozhodnutí valné hromady o vyloučení

Vyloučený společník se může bránit proti svému vyloučení podáním žaloby na určení neplatnosti usnesení valné hromady pro rozpor s právními předpisy, společenskou smlouvou nebo dobrými mravy v režimu § 191 a 192 ZOK, resp. podle § 258 až 260 ObčZ.⁴¹ Naopak je výslovně vyloučen soudní přezkum vyloučení v režimu § 242 ObčZ (§ 151 odst. 2 ZOK).

Je otázkou, zda je v kontextu společnosti s ručením omezeným (na základě odkazu v § 151 odst. 2 ZOK) aplikovatelný § 241 ObčZ, upravující přezkum rozhodnutí o vyloučení rozhodčí komisí spolku. Rozhodčí komise spolku je za určitých okolností oprávněna zrušit rozhodnutí o vyloučení (§ 241 odst. 2 ObčZ).

³⁹ P. Šuk in ŠTENGLOVÁ a kol. 2013 op. cit. sub 16, s. 328; J. Pokorná in LASÁK a kol. op. cit. sub 6, s. 915; srov. též závěry usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 4. 2009, sp. zn.: 7 Cmo 9/2009. In: *Soudní rozhledy*. 2010, č. 1, s. 22–24 nebo usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 9. 2014, sp. zn.: 29 Cdo 3472/2013. In: *Právní rozhledy*. 2015, č. 3, s. 110 a násl.

⁴⁰ HEJDA 2010 op. cit. sub 33, s. 79; shodně ŠTENGLOVÁ, Ivana. Uvolněný obchodní podíl. *Obchodní právo*. 1998, č. 7–8, s. 13.

⁴¹ B. Havel in ŠTENGLOVÁ a kol. 2013 op. cit. sub 16, s. 293.

Podle názoru některých autorů se toto pravidlo plně prosadí i ve společnosti s ručením omezeným, a to za podmínky, že společnost má zřízenou dozorčí radu (§ 201 ZOK).⁴² Mám však za to, že s ohledem na výlučnou působnost valné hromady v kadučním řízení (§ 151 odst. 2 ZOK)⁴³ a s ohledem na specifickou úlohu rozhodčí komise ve spolkovém právu (jež se liší od úlohy dozorčí rady v kapitálových obchodních společnostech)⁴⁴ je třeba uzavřít, že § 241 ObčZ ve vztahu ke společnosti s ručením omezeným aplikovat nelze.

1.3 Vyloučení na základě rozhodnutí soudu

1.3.1 Podstata a koncepce vyloučení na základě rozhodnutí soudu

Mimo kaduční řízení je možné vyloučit společníka ze společnosti pouze na základě rozhodnutí soudu (§ 204 ZOK). Podstata tohoto způsobu zániku účasti společníka ve společnosti spočívá (na rozdíl od vyloučení v kadučním řízení) v ingerenci soudu do vnitřních poměrů společnosti a v mnohem širším okruhu případů, kdy lze společníka ze společnosti vyloučit.

Předpokladem pro vyloučení společníka rozhodnutím soudu je splnění následujících podmínek:

- (i) společník porušuje svoji povinnost (srov. dále ad 1.3.2),
- (ii) intenzita porušení dosahuje stupně zvláště závažného porušení (srov. dále ad 1.3.3),
- (iii) společnost ve vyzývacím řízení vyzve společníka k plnění jeho povinnosti a písemně jej upozorní na možnost vyloučení (srov. dále ad 1.3.4) a
- (iv) společnost podá k soudu návrh na vyloučení společníka, na jehož základě soud pravomocně rozhodne o vyloučení společníka (srov. dále ad 1.3.5).

⁴² Tamtéž, s. 293; J. Pokorná in LASÁK a kol. op. cit. sub 6, s. 916; A. Rozehnal in BĚLOHLÁVEK a kol. op. cit. sub 21, s. 715.

⁴³ ČERNÁ, ŠTENGLOVÁ, ČECH op. cit. sub 10, s. 326.

⁴⁴ ČECH 2014 op. cit. sub 7, s. 33–34.

1.3.2 Jakou povinnost musí společník porušit?

Zákon o korporacích stanoví, že pro účely vyloučení společníka soudem musí společník porušovat „svou“ povinnost (§ 204 odst. 1 ZOK), tj. povinnost, která vyplývá z jeho účasti na společnosti založené společenskou smlouvou. Okruh těchto povinností není zákonem nijak omezen, a tak na rozdíl od kadučního řízení soud může vyloučit společníka (při splnění všech dalších zákonem stanovených podmínek) pro porušení jakékoli jeho povinnosti. Musí však vždy jít o povinnost, která pro společníka vyplývá z jeho účasti na společnosti – je-li např. společník současně i jednatelem společnosti, není možné jej vyloučit pro porušení povinnosti jednatele.⁴⁵

Povinnosti společníka vyplývají především ze zákona a ze společenské smlouvy.⁴⁶ Zákon o korporacích výslovně upravuje pouze vkladovou a příplatkovou povinnost, přičemž jejich porušení je postižitelné jak v kadučním řízení (srov. výše ad 1.2), tak v soudním řízení o vyloučení.⁴⁷ Vzhledem k fakultativní povaze obou nástrojů záleží volba konkrétního postupu na rozhodnutí společnosti.⁴⁸ Základní rozdíl spočívá v tom, že při vyloučení společníka soudem pro porušení vkladové (či příplatkové) povinnosti je nutné, aby porušení těchto povinností dosáhlo zákonem stanovené intenzity zvláště závažného porušení (zatímco v kadučním řízení je rozhodné, zda k porušení došlo, nikoli v jaké intenzitě). V souladu s judikaturou vedle toho musí výzva ke splnění povinnosti podle § 204 odst. 1 ZOK obsahovat kromě tam stanovených náležitostí (srov. dále ad 1.3.4) též náležitosti výzvy pro účely kadučního řízení (§ 151 odst. 2 ZOK ve spojení s § 239 odst. 1 ObčZ, srov. výše ad 1.2.3).⁴⁹

⁴⁵ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 3. 1995, sp. zn.: 7 Cmo 89/94. In: *Právní rozhledy*. 1995, č. 12, s. 496–497.

⁴⁶ J. Pokorná in LASÁK a kol. op. cit. sub 6, s. 1056.

⁴⁷ Srov. závěry rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 3. 1997, sp. zn.: 1 Odon 49/96. In: *Obchodní právo*. 1997, č. 7–8, s. 53–55. V literatuře se však lze setkat s názorem, že pro porušení vkladové nebo příplatkové povinnosti lze společníka vyloučit pouze v kadučním řízení, a nikoli soudem, srov. DVORÁK op. cit. sub 5, s. 233–234. Uvedený názor nepovažuji za správný, a to s ohledem na citovanou judikaturu a také s ohledem na skutečnost, že z textu zákona žádná taková výluka nevyplývá.

⁴⁸ HEJDA 2010 op. cit. sub 33, s. 82.

⁴⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 3. 1997, sp. zn.: 1 Odon 49/96. In: *Obchodní právo*. 1997, č. 7–8, s. 53–55.

Povinností vyplývajících pro společníka ze společenské smlouvy může být např. povinnost zdržet se konkurenčního jednání (§ 199 odst. 4 ZOK)⁵⁰ či jiná dostatečně konkrétně formulovaná povinnost, např. že společník je povinen se v určitém rozsahu a určitým způsobem zapojit do činnosti společnosti.⁵¹

Zcela specifickou povinností, jež pro společníka vyplývá z účasti na společnosti, je tzv. povinnost loajality, jež je v současnosti (od 1. 1. 2014 zcela nově) kodifikována v § 212 odst. 1 ObčZ jako závazek společníka „*chovat se vůči společnosti čestně a zachovávat její vnitřní řád*“, tedy (jinak řečeno) loajálně.⁵² Legislativnímu zakotvení povinnosti loajality v občanském zákoníku však předcházela účinnost obchodního zákoníku mimořádně zajímavý vývoj české doktríny i judikatury. Tento vývoj je pro účely bližší analýzy podstaty povinnosti loajality níže shrnut.

Princip loajality je v české doktríně blíže rozpracován zejména v souvislosti s postavením akcionáře v akciové společnosti, a zřejmě poprvé se objevuje v učebnici obchodního práva autorky S. Černé.⁵³ Princip loajality je (při zohlednění německé doktríny a judikatury) vymezen jako základní východisko všech povinností akcionáře a výkladové pravidlo, v jehož rámci je třeba interpretovat jednotlivé dílčí povinnosti akcionáře vůči společnosti.⁵⁴ Podstata principu loajality ve vztahu k akcionáři je v tomto pojetí chápána jako povinnost akcionáře „*usilovat o naplnění cíle, k němuž byla společnost založena, zachovávat její stanovy, respektovat její oprávněné zájmy, souhrnně vzato chovat se vůči společnosti čestně*“,⁵⁵ resp. jako povinnost „*vykonávat tato [akcionářská] práva způsobem, který bere přiměřené ohledy na zájmy společnosti*.“⁵⁶

⁵⁰ Možnost vyloučení společníka soudem pro porušení zákazu konkurence připouští i Nejvyšší soud ČR v rozsudku ze dne 26. 8. 1997, sp. zn.: 1 Odon 36/97. In: *Soudní judikatura*. 1997, č. 12, s. 280–283.

⁵¹ J. Pokorná in LASÁK a kol. op. cit. sub 6, s. 1056.

⁵² ČECH 2014 op. cit. sub 7, s. 34.

⁵³ K přehledu vývoje analýzy povinnosti loajality v české odborné literatuře též srov. JOSKOVÁ, Lucie. Povinnost loajality v akciové společnosti. *Obchodněprávní revue*. 2011, č. 9, s. 263–264.

⁵⁴ ČERNÁ, Stanislava. *Obchodní právo, III. díl. Akciová společnost*. Praha: ASPI, 2006, s. 185–186.

⁵⁵ Tamtéž, s. 186.

⁵⁶ P. Čech in DĚDIČ, Jan, ŠTENGLOVÁ, Ivana, KŘÍŽ, Radim, ČECH, Petr. *Akciové společnosti*. 7. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 355.

Neboť vztah mezi společníkem a společností je ze své povahy vztahem smluvním (společnost je ve své podstatě institucionalizovanou smlouvou⁵⁷), věnovala nauka při analýze zdroje obecné povinnosti loajality (tj. nejen ve vztahu k akciové společnosti) pozornost především zásadám, na nichž je postaveno smluvní právo. Za nejobecnější základ povinnosti loajality je přitom (opět v návaznosti na německou doktrínu) považována zásada dobré víry, jejíž podstata spočívá v uznání povinnosti smluvních stran počínat si při realizaci smluvního vztahu tak, aby byl naplněn účel a cíl vztahu a přitom aby byla šetřena práva a oprávněné zájmy druhé strany.⁵⁸ Ze zásady dobré víry ve smluvních vztazích tedy vyplývá pro společníky (jako smluvní strany společenské smlouvy) povinnost chovat se loajálně k cíli společenské smlouvy, tedy počínat si tak, aby tohoto cíle (jímž je zásadně výkon podnikatelské činnosti) bylo dosaženo.⁵⁹ Konkrétní projevy povinnosti loajality (tj. z ní vyplývající dílčí povinnosti společníka) nauka obecně vymezuje tak, že společník je povinen aktivně podporovat účel společnosti, neškodit společnosti a odvracet jí hrozící škody, v krajních případech upřednostnit zájem společnosti před zájmem vlastním, nezneužívat postavení většiny či menšiny hlasů ve společnosti a participovat na nezbytných vnitřních změnách, vyžaduje-li to naléhavě zájem společnosti a lze-li to po společníkovi spravedlivě požadovat.⁶⁰

Existence povinnosti loajality, tj. „nepsaných“ povinností společníka, které vyplývají z jiných zdrojů než ze zákona nebo společenské smlouvy, byla postupně potvrzena i v judikatuře českých soudů. Prvním rozhodnutím, na jehož pozadí figurovala povinnost loajality (byť tak nebyla ještě výslovně označena), bylo usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 3. 2. 2005, sp. zn. 7 Cmo 117/2004. Skutkový základ tohoto případu spočíval v tom, že společnice soustavně komplikovala a později i znemožnila společnosti využívat nebytové prostory v jejím vlastnictví, přičemž však společnost byla oprávněna užívat tyto prostory pro své podnikání na základě smlouvy o nájmu uzavřené mezi společníci a

⁵⁷ ČECH, Petr. K povinnosti loajality společníka vůči společnosti a ostatním společníkům. In: PAUKNEROVÁ, Monika, TOMÁŠEK, Michal et al. *Nové jevy v právu na počátku 21. století IV. Proměny soukromého práva*. Praha: Karolinum, 2009, s. 57.

⁵⁸ Tamtéž, s. 55.

⁵⁹ Tamtéž, s. 58.

⁶⁰ P. Čech in DĚDIČ a kol. 2012 op. cit. sub 56, s. 357.

společností. Vrchní soud v Praze potvrdil usnesení soudu prvního stupně o vyloučení společnice a vyšel přitom z úvahy, že vyloučená společnice podpisem společenské smlouvy vyjádřila souhlas s podnikáním společnosti, že zvyšování zisku a rozvoj podnikání je cílem nejenom společnosti, ale i jejích společníků a že jednáním společnice došlo ke ztížení a znemožnění podnikání společnosti, a tím i jejího základního cíle.⁶¹ V takto formulovaném „*zákazu komplikovat, tím méně znemožnit podnikání společnost a tím i dosažení jejího základního cíle*“ spatřuje právní věda přímý zárodek povinnosti loajality v české judikatuře.⁶²

Nejvyšší soud ČR se posléze při rozhodování o dovolání proti uvedenému usnesení Vrchního soudu v Praze ztotožnil s jeho závěry a v usnesení ze dne 31. 1. 2006, sp. zn. 29 Odo 1007/2005 uzavřel, že „*povinnosti společníka nemusí vyplývat ze zákona, společenské smlouvy či jiných „listin“. Takové povinnosti mohou vyplývat též ze zásad, na kterých je postaven obchodní zákoník, z jiných než písemných závazků převzatých společníkem vůči společnosti, popř. z jiných právních skutečností.*“⁶³

K výslovnému potvrzení existence povinnosti loajality společníka ke společnosti s ručením omezeným došlo rozsudkem Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 7. 2007, sp. zn. 29 Odo 387/2006. V uvedeném případě šlo o žalobu věřitelky společnosti na určení neplatnosti smlouvy o převodu obchodního podílu, jíž jediný společník společnosti převedl svůj podíl na osobu, jež (podle tvrzení věřitelky) nebyla schopna se podílet na řízení společnosti. Nejvyšší soud ČR s odkazem na závěry tuzemské literatury⁶⁴ uzavřel, že „*teorie již dříve dovodila, že jednou ze zásad, kterými se řídí obchodní zákoník, je princip loajality společníka vůči společnosti, který je základním východiskem všech jeho povinností. [...] Za použití principu loajality pak lze nepochybně dovodit, že jednou z povinností společníka při převodu obchodního podílu je, aby převodem obchodního podílu neúměrně a neodůvodněně neohrozil další činnost a existenci*

⁶¹ ČECH, Petr. K (nepsaným) povinnostem společníka společnosti s ručením omezeným aneb potvrzení existence povinnosti loajality společníka v českém právu. *Jurisprudence*, 2006, č. 3, s. 67–68.

⁶² Tamtéž, s. 70.

⁶³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 1. 2006, sp. zn.: 29 Odo 1007/2005. In: *Právní rozhledy*. 2007, č. 22, s. 831–832.

⁶⁴ Nejvyšší soud ČR přímo cituje učebnici obchodního práva S. Černé, srov. výše ČERNÁ op. cit. sub 54.

*společnosti, resp. aby právo převést obchodní podíl nezneužil k obejití povinností, jež by mu jinak plynuly z případné likvidace či prohlášení konkursu na majetek společnosti.*⁶⁵

Povinnost loajality byla následně výslovně pojmenována a definována i v judikatuře Vrchního soudu v Praze, a to jako „*povinnost nečinit vůči společnosti takové úkony, které jsou způsobilé ji poškodit, a to jak ve vztahu ke třetím osobám, tak i ve vztahu ke společníkům.*“⁶⁶ Nejvyšší soud ČR dále z povinnosti loajality dovodil dílčí povinnost mlčenlivosti společníka ve vztahu k právu společníka nahlížet do dokladů společnosti⁶⁷ či závěr, že společník, který svou neúčastí zmaří konání valné hromady, se nemůže úspěšně domáhat zrušení povinnosti z důvodu nekonání valných hromad.⁶⁸ Povinnost loajality jako výchozí interpretační pravidlo pro jednotlivé dílčí povinnosti společníka vůči společnosti byla potvrzena i v judikatuře Ústavního soudu.⁶⁹

V souvislosti s otázkou porušení povinnosti společníka přichází v úvahu také několik dílčích otázek, např. zda je možné vyloučit společníka, pokud se dopustí porušení povinnosti ve stavu nepřičetnosti vylučujícím jeho deliktní způsobilost, zda je možné vyloučit oba společníky, kteří jsou spoluvlastníky podílu (anebo oba manžele), ač se porušení povinnosti dopustil jen jeden z nich (§ 32 odst. 4 ZOK, § 709 odst. 3 ObčZ), nebo zda může společník předejít svému vyloučení převodem podílu na jinou osobu, anebo např. otázka, jak posoudit porušení zvláštní povinnosti společníka, která je spojená jen s jedním z podílů společníka (§ 135 ZOK). Při hledání odpovědí na položené otázky lze přitom z velké části vycházet z analogické aplikace dosavadní družstevněprávní judikatury.

Jde-li o deliktní způsobilost, subjektem porušení povinnosti může být pouze ten, komu právo deliktní způsobilost přiznává,⁷⁰ a nedostatek deliktní

⁶⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 6. 2007, sp. zn.: 29 Odo 387/2006. In: *Soudní judikatura*. 2007, č. 11, s. 869–873.

⁶⁶ Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 3. 2010, sp. zn.: 7 Cmo 269/2009. In: *Soudní rozhledy*. 2011, č. 5, s. 176–179.

⁶⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 2. 2011, sp. zn.: 29 Cdo 3704/2009. In: *Soudní judikatura*. 2012, č. 1, s. 40.

⁶⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 10. 2013, sp. zn.: 29 Cdo 1441/2012.

⁶⁹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 8. 12. 2011, sp. zn.: I. ÚS 3168/11.

⁷⁰ GERLOCH op. cit. sub 3, s. 179.

způsobilosti tedy vždy vylučuje odpovědnost za protiprávní jednání. Proto pokud společník není při porušení své povinnosti deliktně způsobilý (tj. jeho duševní schopnosti mu nedovolují rozpoznat protiprávnost jeho jednání nebo jej ovládnout), nemůže takové porušení být důvodem pro jeho vyloučení.⁷¹

Ve vztahu k podílu ve spoluvlastnictví nebo ve společném jmění manželů se může v první řadě jednat o porušení povinnosti, která je uložena oběma společníkům společně tak, že ji mohou splnit za sebe navzájem (např. je-li jim ve vztahu k podílu uložena příplatková povinnost). Domnívám se, že v takovém případě je možné, jsou-li oba společníci marně vyzváni a upozorněni, vyloučit oba společníky.⁷² Spáchal-li však jeden ze společníků bez účasti druhého vůči společnosti trestný čin (např. podvodným vylákáním finanční asistence), domnívám se, že lze vyloučit pouze provinilého společníka; podíl pak přestane být společným podílem a zbývající společník se stane ve vztahu k podílu výlučným společníkem.⁷³

Otázku převodu podílu, kterým provinilý společník sleduje záměr vyhnout se důsledkům spojeným s vyloučením [např. tak, že podíl převede na osobu blízkou, čímž se zbaví postavení společníka (neboť vyloučit lze pouze společníka), ale ponechá s tím ve své „sféře vlivu“ jak příjmy plynoucí z podílu na zisku, tak vliv na řízení společnosti], je třeba poměřovat s obecnými pravidly platnosti právního jednání (§ 580 a násl. ObčZ). V případě, že by účelem takového převodu bylo obcházení práva, tj. obejítí zákonné úpravy vyloučení společníka ze společnosti, jednalo by se o neplatné právní jednání pro rozpor se zákonem.⁷⁴ Na druhé straně, pokud by převod podílu nebyl veden účelem obejítí zákon, domnívám se, že je nutné vyjít z premisy, že sankce za porušení povinnosti je spojena s provinilým společníkem, a nikoli se samotným podílem. Není-li tedy převodem obcházen zákon, lze uzavřít, že nabyvatel podílu zásadně nevstupuje do právního postavení provinilého společníka a nelze jej pro porušení povinnosti provinilým společníkem vyloučit.

⁷¹ Srov. závěry usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 3. 2008, sp. zn.: 29 Odo 1181/2006. In: *Soudní judikatura*. 2008, č. 10, s. 800–804.

⁷² Srov. závěry rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 8. 1. 2008, sp. zn.: 29 Odo 834/2006.

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ Srov. závěry usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 3. 2009, sp. zn.: 29 Cdo 251/2009.

Pokud společník, který vlastní více podílů, z nichž některý mu ukládá zvláštní povinnost (např. pouze s některými podíly bude spojena povinnost osobně se podílet na činnosti společnosti), poruší pouze tuto zvláštní povinnost, lze dle mého názoru vyjít z analogické aplikace § 151 odst. 2 věta druhá ZOK. Jinými slovy, vyloučení by bylo možné pouze ve vztahu k podílu, se kterým je spojena zvláštní povinnost. Na druhé straně v případě, že by společník porušil povinnost spojenou se všemi jeho podíly, resp. spojenou se samotnou jeho účastí (např. povinnost loajality), domnívám se, že bude možné jej vyloučit ve vztahu ke všem jeho podílům.

1.3.3 Intenzita porušení povinnosti společníka

Zákon o korporacích stanoví, že soud může vyloučit pouze společníka, který porušuje svou povinnost „zvlášť závažným způsobem“ (§ 204 odst. 1 ZOK). Hodnocení intenzity porušení bude záviset na okolnostech konkrétního případu, přičemž zákon zde dává soudu poměrně širokou možnost vlastního uvážení.⁷⁵ Uvedenou formulací však došlo ke zpřísnění požadavků na vyloučení ve srovnání s úpravou obchodního zákoníku, jež umožnila vyloučit společníka, který porušuje své povinnosti „závažným způsobem“ (§ 149 ObchZ). Zvlášť závažné porušení je nepochybně vyšším stupněm intenzity porušení než závažné porušení, a z uvedeného tedy plyne, že zákon o korporacích ve srovnání s obchodním zákoníkem zužuje okruh případů, kdy je možné vyloučit společníka ze společnosti rozhodnutím soudu. Tímto formulačním posunem se také potenciálně omezuje aplikovatelnost dosavadní judikatury, jež vymezovala konkrétní případy závažného porušení povinností společníka (např. neoprávněný výběr peněz z účtu společnosti jako zálohy na podíl na zisku⁷⁶ nebo prodlení se splácením vkladu⁷⁷).

Ke druhému formulačnímu posunu v zákoně o korporacích došlo v použití výrazu „porušuje povinnost“, na rozdíl od předcházejícího výrazu „porušuje povinnosti“ (§ 149 ObchZ). Tímto zpřesněním je vyjasněno, že vyloučení je

⁷⁵ J. Pokorná in LASÁK a kol. op. cit. sub 6, s. 1056.

⁷⁶ Rozsudek Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 15. 2. 1995, sp. zn.: 29/10 Cm 577/93. In: *Soudní rozhledy*. 1995, č. 4, s. 89.

⁷⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 3. 1997, sp. zn.: 1 Odon 49/96. In: *Obchodní právo*. 1997, č. 7–8, s. 53–55.

přípustné i pro porušení pouze jedné z povinností společníka, tato otázka však v teorii ani praxi nečinila problémy.⁷⁸

V důsledku použití nedokonavého vidu ve slově „*porušuje*“ (stejně jako v obchodním zákoníku), a také v návaznosti na povinnost společnosti vyzvat společníka k plnění jeho povinnosti (srov. dále ad 1.3.4), lze i v kontextu zákona o korporacích navázat na dosavadní závěry judikatury a nauky, že „*porušování*“ povinnosti musí dosahovat určitého stupně intenzity a současně musí být:

- (i) opakované (resp. soustavné),⁷⁹ anebo
- (ii) jednorázové, ale trvajících (tj. spočívajících ve vytvoření a udržování protiprávního stavu).⁸⁰

Ze zákona o korporacích (oproti předchozí úpravě obchodního zákoníku) však nepřímou vyplývá, že vyloučení je možné i v případě jednorázového, ale netrvajících porušení povinnosti. Tuto výjimku lze dovodit z § 204 odst. 2 ZOK, který stanoví, že vyzývací řízení nemusí proběhnout v případě, kdy porušení povinnosti (tj. i jednorázové, jde o „*porušení*“, a nikoli o „*porušování*“) mělo právní následky, které nelze odstranit. Z výslovné výluky vyzývacího řízení podle § 204 odst. 2 ZOK tak nepřímou vyplývá, že vyloučení společníka je možné, je-li splněna podmínka neodstranitelnosti právních následků, i pro jednorázové (a netrvajících) porušení jeho povinnosti.⁸¹

⁷⁸ Soudy např. v rozhodnutích uvedených výše sub 76 a 77 vyloučily společníka pro porušení jeho povinnosti (v singuláru). V literatuře k zákonu o korporacích shodně např. L. Lochmanová in BĚLOHLÁVEK a kol. op. cit sub 21, s. 937.

⁷⁹ Rozsudek Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 15. 2. 1995, sp. zn.: 29/10 Cm 577/93. In: *Soudní rozhledy*. 1995, č. 4, s. 89; THEOBALD, Hans-Ulrich, BUDÍKOVÁ, Petra. Vliv společníka s.r.o. na vyloučení jiného. *Právní rádce*. 2012, č. 5, s. 34.

⁸⁰ ŠTENGLOVÁ, Ivana. K judikatuře v oblasti právní úpravy ukončení účasti společníka ve společnosti soudem. *Soudní rozhledy*. 1998, č. 11, s. 283.

⁸¹ Obdobný argument (byť formulovaný v opačném směru) ve vztahu k obchodnímu zákoníku, který výlukou vyzývacího řízení neobsahoval, srov. PELIKÁNOVÁ, Irena. *Komentář k obchodnímu zákoníku. Díl 2, § 56-260*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: Linde, 1998, s. 371: „*Nezbytnost výzvy k plnění povinností vede k závěru, že porušení musí být opakované nebo trvajících. [...] Pokud bychom však připustili, že i jednorázové vážné porušení povinnosti může být důvodem vyloučení, neměla by zákonem předepsaná výzva žádný smysl.*“

1.3.4 Výzva k plnění povinnosti (vyzývací řízení)

Vyzývací řízení je první fází procesu vedoucího k vyloučení společníka soudem, ve které společnost⁸²:

- (i) vyzve společníka k plnění jeho povinnosti a
- (ii) písemně jej upozorní na možnost vyloučení (§ 204 odst. 1 ZOK).

Ve vztahu k obsahovým náležitostem se plně uplatní výše uvedená judikatura (srov. výše ad 1.2.3) s kořeny v oblasti družstevního práva, podle které musí výzva skutkově vymezit konkrétní povinnost, jejíž porušení se společník dopouští, a společník současně musí být upozorněn na možný následek, bude-li v porušování své (konkrétně vymezené) povinnosti nadále pokračovat.⁸³

Formální náležitosti výzvy nejsou zákonem stanoveny, lze ji tedy učinit v ústní i v písemné formě, nestanoví-li konkrétní formu společenská smlouva (§ 559 ObčZ). Upozornění na možnost vyloučení naopak musí mít písemnou formu (§ 561 až 563 ObčZ).

Stejně jako v případě kadučního řízení může výzvu včetně upozornění učinit jednatel nebo jednatele (jako statutární orgán společnosti, § 194 odst. 1 ZOK) nebo jiný subjekt oprávněný jednat za společnost (např. zmocněnec na základě plné moci podle § 441 a násl. ObčZ).

Povinnost učinit výzvu odpadá, jestliže porušení povinnosti (v tomto případě i jednorázové, jde o „porušení“) mělo právní následky, které nelze odstranit (§ 204 odst. 2 ZOK). V praxi může jít o případy porušení dobré pověsti společnosti či ztráty obchodní příležitosti,⁸⁴ protiprávní vyžazení informací využitelných v hospodářské soutěži třetí osobě⁸⁵ nebo snad případně také zničení celého výrobního areálu společnosti a usmrcení několika zaměstnanců v důsledku žhářského útoku společníka.⁸⁶ Byť se vyluka vztahuje výslovně pouze na výzvu,

⁸² Ze skutečnosti, že vyzývajícím subjektem musí být společnost, vyplývá též, že výzvu nelze učinit dříve, než společnost vznikne zápisem do obchodního rejstříku. Srov. rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. 2. 1996, sp. zn.: 3 Cmo 110/96. In: *Právní rozhledy*. 1996, č. 8, s. 372–373.

⁸³ Srov. závěry usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 12. 2010, sp. zn.: 29 Cdo 4002/2009. In: *Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek*. 2011, č. 7, s. 592–595 nebo usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 2. 2014, sp. zn.: 29 Cdo 3243/2012. In: *Soudní rozhledy*. 2014, č. 7–8, s. 277–278.

⁸⁴ J. Pokorná in LASÁK a kol. op. cit. sub 6, s. 1057.

⁸⁵ L. Lochmanová in BĚLOHLÁVEK a kol. op. cit. sub 21, s. 937.

⁸⁶ DVOŘÁK op. cit. sub 5, s. 231.

z povahy věci vyplývá, že při postupu § 204 odst. 2 ZOK nemusí společnost ani upozornit společníka na možnost vyloučení.⁸⁷

1.3.5 Soudní řízení o vyloučení společníka

Soudní řízení o vyloučení společníka je druhou fází procesu vyloučení společníka soudem a je zahájeno na základě návrhu na vyloučení společníka, přičemž k jeho podání je aktivně legitimována výhradně společnost, a nikoli její společníci.⁸⁸

Obchodní zákoník stanovil, že s podáním návrhu musí souhlasit společníci, jejichž vklady dosahují alespoň poloviny základního kapitálu (§ 149 ObchZ), a to jakýmkoli (i neformálním) způsobem.⁸⁹ V kontextu zákona o korporacích, který uvedenou podmínku vypustil, lze z textu zákona pouze nepřímou dovést, že o tom, zda návrh bude podán, rozhoduje valná hromada [§ 173 odst. 1 písm. b) ZOK]. Působnost valné hromady lze však dovést i z obecných principů právní úpravy, neboť rozhodování o otázkách dopadajících na společnost a její společenskou smlouvu musí vždy zůstat v působnosti nejvyššího orgánu společnosti, tj. valné hromady.⁹⁰

Společník, jehož se návrh na vyloučení týká, nevykonává své hlasovací právo, a tedy se k jeho hlasům nepřihlíží pro účely usnášeníschopnosti valné hromady ani dosažení potřebné většiny (§ 169 odst. 3 ZOK).⁹¹

Vzhledem k tomu, že rozhodnutí o podání návrhu na vyloučení společníka soudem není rozhodnutím, v jehož důsledku se mění společenská smlouva (důsledkem rozhodnutí je nejvýše zahájení soudního řízení, přičemž společenská smlouva se změní až případným vylučujícím rozhodnutím soudu)⁹², ani není splněna jiná z podmínek § 171 ZOK pro hlasování dvoutřetinovou většinou, rozhoduje valná hromada o podání návrhu prostou většinou hlasů přítomných

⁸⁷ Opačný názor srov. L. Lochmanová in BĚLOHLÁVEK a kol. op. cit. sub 21, s. 937.

⁸⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 11. 1994. In: *Právo a podnikání*. 1995, č. 10, s. 32; rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 3. 1995, sp. zn.: 7 Cmo 89/94. In: *Právní rozhledy*. 1995, č. 12, s. 496–497.

⁸⁹ I. Štenglová in ŠTENGLOVÁ a kol. 2010 op. cit. sub 11, s. 491.

⁹⁰ ČECH 2014 op. cit. sub 7, s. 34.

⁹¹ Srov. závěry usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 9. 2014, sp. zn.: 29 Cdo 3472/2013. In: *Právní rozhledy*. 2015, č. 3, s. 110 a násl.

⁹² ČECH 2014 op. cit. sub 7, s. 34.

společníků (§ 170 ZOK).⁹³ O rozhodnutí valné hromady přitom není třeba pořizovat notářský zápis (§ 172 odst. 1 ZOK *a contrario*).

Návrh může za společnost podat jednatel nebo jednatele, případně jiný subjekt oprávněný jednat za společnost. Ve specifickém případě prodlení společníka se splněním vkladové povinnosti dává zákon ostatním společníkům právo podat jménem společnosti společnickou žalobu pro uplatnění práva společnosti na vyloučení prodlévajícího společníka soudem [§ 157 odst. 3 písm. d) ZOK]. I v případě společnické žaloby, jíž je však možno uplatnit pouze subsidiárně (§ 158 a 159 ZOK), však bude muset být splněna podmínka souhlasu valné hromady s jejím podáním.⁹⁴

Důkazní břemeno ve sporu je na straně společnosti.⁹⁵ K vydání rozhodnutí o vyloučení společníka je věcně příslušný krajský soud [§ 9 odst. 2 písm. f) OSŘ], který je obecným soudem společníka, proti němuž návrh směřuje (§ 84 až 85a OSŘ). Účast společníka ve společnosti pak končí právní mocí soudního rozhodnutí o vyloučení,⁹⁶ popřípadě pozdějším dnem uvedeným ve výroku tohoto rozhodnutí.⁹⁷ Pokud byl společností vydán kmenový list, je vyloučený společník povinen jej odevzdat bez zbytečného odkladu po svém vyloučení (§ 204 odst. 3 ZOK).

⁹³ Opačný názor, dovozující nutnost hlasování dvoutřetinovou většinou, uvádí, byť bez bližší argumentace, např. B. Havel in ŠTENGLOVÁ a kol. 2013 op. cit. sub 16, s. 395.

⁹⁴ ČECH 2014 op. cit. sub 7, s. 35.

⁹⁵ Rozsudek Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 4. 5. 1995, sp. zn.: 29 Cm 619/93. In: *Soudní rozhledy*. 1995, č. 4, s. 89.

⁹⁶ B. Havel in ŠTENGLOVÁ a kol. 2013 op. cit. sub 16, s. 395.

⁹⁷ ŠTENGLOVÁ op. cit. sub 40, s. 14.

2. Vystoupení společníka ze společnosti s ručením omezeným

2.1 Obecně k vystoupení ze společnosti

2.1.1 Podstata vystoupení ze společnosti

Vystoupení ze společnosti s ručením omezeným lze definovat jako způsob zániku účasti, ke kterému dochází přímo na základě jednostranného projevu vůle vystupujícího společníka adresovaného společnosti, tj. bez souhlasu ostatních společníků či společnosti.⁹⁸ Jednostranný projev vůle, který zákon označuje jako „vystoupení“, je přitom třeba chápat jako výpověď společenské smlouvy, a to pro kvalifikované (zákonem vymezené) důvody.⁹⁹ Právo společníka na vystoupení ze společnosti se v nauce označuje pojmem „abandonní právo.“¹⁰⁰

2.1.2 Právní úprava a koncepce vystoupení ze společnosti

Zákon o korporacích zakotvil s účinností od 1. 1. 2014 obecné právo společníka jednostranně vystoupit ze společnosti (§ 202 odst. 1 ZOK). Vedle obecného § 202 ZOK je úprava vystoupení obsažena dále v § 164 a § 207 ZOK, přičemž tato ustanovení jsou vzájemně provázána. Jde přitom o výraznou změnu oproti předcházející úpravě obchodního zákoníku, která nepřipouštěla vystoupení společníka ze společnosti (§ 148 odst. 1 ObchZ), přičemž vzhledem ke kogentní povaze tohoto pravidla nebyla přípustná ani výhrada vystoupení ve společenské smlouvě.¹⁰¹

Za účinnosti obchodního zákoníku představovala výjimku ze zákazu vystoupení zvláštní úprava zákona o přeměnách, která přiznala společníkovi právo

⁹⁸ I. Štenglová in ŠTENGLOVÁ a kol. 2010 op. cit. sub 11, s. 488.

⁹⁹ ČERNÁ, ŠTENGLOVÁ, ČECH op. cit. sub 10, s. 330.

¹⁰⁰ Např. B. Havel in HAVEL, Bohumil a kol. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 91.

¹⁰¹ ČECH, Petr. Ukončení účasti ve společnosti s ručením omezeným na základě jednostranného projevu vůle společníka. In: ČERNÁ, Stanislava, ČECH, Petr. (eds). *Právo společností – ohlédnutí za dvěma desetiletími účinnosti obchodního zákoníku. Pocta Ivaně Štenglové k 70. narozeninám*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 49. Obchodní zákoník však zakazoval vystoupení ze „společnosti“. Před vznikem společnosti, tj. před zápisem do obchodního rejstříku (§ 62 odst. 1 věta první ObchZ), tak bylo možné považovat společenskou smlouvu za standardní kontrakt, na který se vztahovala i obecná zákonná ustanovení o zániku závazků, včetně možnosti její výpovědi či odstoupení od ní.

vystoupit ze společnosti v souvislosti se změnou právní formy společnosti (§ 376 PřemZ). Platnost a účinnost zákona o přeměnách nebyly rekonstrukcí dotčeny, a proto se zvláštní úprava zákona o přeměnách uplatní i po 1. 1. 2014.¹⁰²

Koncepce práva na vystoupení ze společnosti v sobě zahrnuje celkem čtyři předpoklady, kterými jsou:

- (i) existence zákonem vymezeného důvodu pro vystoupení ze společnosti, vyjádřeného zpravidla v přijatém usnesení valné hromady (srov. dále ad 2.2),
- (ii) nesouhlas vystupujícího společníka s přijatým usnesením valné hromady (srov. dále ad 2.3),
- (iii) úplné splnění vkladové povinnosti vystupujícím společníkem a
- (iv) jednostranný projev vůle společníka směřující k zániku jeho účasti ve společnosti (srov. dále ad 2.4).

Podmínkou účinnosti vystoupení ze společnosti je v zásadě současná existence všech předpokladů uvedených pod písm. (i) až (iv).

Z tohoto pravidla existují dvě výjimky, a to za prvé vystoupení z důvodu absence souhlasu orgánu společnosti s převodem podílu (§ 207 odst. 3 ZOK, srov. dále ad 2.2.5), kde k účinnosti vystoupení postačí současná existence předpokladů uvedených pod písm. (i), (iii) a (iv) (tj. nevyžaduje se splnění předpokladu nesouhlasu společníka s usnesením valné hromady). Za druhé, v případě vystoupení z důvodu změny právní formy společnosti (§ 376 PřemZ, srov. dále ad 2.2.6) postačí k vystoupení současná existence prvků uvedených pod písm. (i), (ii) a (iv) (tj. zde se nevyžaduje splnění podmínky úplného splnění vkladové povinnosti).¹⁰³

¹⁰² Ke vztahu úpravy vystoupení ze společnosti podle zákona o korporacích a zákona o přeměnách srov. dále ad 2.2.2.

¹⁰³ Podmínka úplného splnění vkladové povinnosti je totiž stanovena toliko obecně v § 164 odst. 3 ZOK pro vystoupení z důvodů podle zákona o korporacích. Zákon o přeměnách toto pravidlo jako předpoklad účinnosti vystoupení neupravuje.

2.2 Důvody pro vystoupení ze společnosti

2.2.1 Obecně k důvodům pro vystoupení ze společnosti

Zákonem upravené důvody pro vystoupení jsou:

- (i) zásadní změny ve společnosti, tj. změna převažující povahy podnikání nebo prodloužení trvání společnosti (§ 202 odst. 2 ZOK, srov. dále ad 2.2.3),
- (ii) uložení příplatkové povinnosti (§ 164 odst. 1 ZOK, srov. dále ad 2.2.4),
- (iii) absence souhlasu orgánu společnosti s převodem podílu (§ 207 odst. 3 ZOK, srov. dále ad 2.2.5) a
- (iv) změna právní formy společnosti (§ 376 odst. 1 PřemZ, srov. dále ad 2.2.6).

Důvod pro vystoupení je v konkrétním případě vyjádřen v usnesení valné hromady společnosti. Jak je vyloženo níže, zvláštním případem je důvod podle § 207 odst. 3 ZOK, který v konkrétním případě může být reprezentován usnesením valné hromady, ale také rozhodnutím jiného orgánu společnosti, nebo zde nemusí být vůbec žádné rozhodnutí.

2.2.2 (Ne)uzavřenost zákonného výčtu důvodů pro vystoupení ze společnosti

Ustanovení § 202 odst. 1 ZOK obecně stanoví, že společník může ze společnosti vystoupit „*jen, připouští-li to tento zákon.*“ Výkladovou nejasnost představuje vztah mezi tímto ustanovením a mezi uvozovací větou § 202 odst. 2 ZOK, podle níž se zákonné důvody pro vystoupení uplatní, „*neurčí-li společenská smlouva jinak.*“ Není totiž zcela jasné, zda tato uvozovací věta umožňuje, aby společenská smlouva pouze omezila či vyloučila důvody pro vystoupení, nebo je také rozšířila – jinými slovy, zda je zákonný výčet důvodů pro vystoupení taxativní (tj. uzavřený), nebo demonstrativní (tj. neuzavřený).

Literatura není v řešení tohoto problému jednotná. Na jedné straně se shodně uvádí, že společenská smlouva nepochybně může důvody podle § 202 odst. 2 ZOK zúžit či vyloučit.¹⁰⁴

Rozdílné závěry se však dotýkají možnosti smluvního rozšíření výstupních důvodů. Na jedné straně se dovozuje, že kogentní § 202 odst. 1 ZOK vylučuje možnost rozšířit důvody pro vystoupení ve společenské smlouvě.¹⁰⁵ Na straně druhé se však možnost rozšíření zásadně nevylučuje a uvádí se možné příklady dalších důvodů pro vystoupení.¹⁰⁶ Lze se setkat i se zdrženlivějším názorem vyzývajícím k vyčkání na judikaturu.¹⁰⁷

Vzhledem k systematice § 202 ZOK a s ohledem na předpoklad racionálního zákonodárce¹⁰⁸ se přikláním k závěru, že výčet důvodů pro vystoupení v zákoně o korporacích je taxativní a že smluvní rozšíření výstupních důvodů není možné.¹⁰⁹ Vzhledem ke kogentní povaze § 202 odst. 1 ZOK je obtížné předpokládat, že by zákonodárce zařazením § 202 odst. 2 ZOK, který by umožnil smluvní rozšíření důvodů pro vystoupení nad rámec zákona, v podstatě vyloučil omezující pravidlo § 202 odst. 1 ZOK. Dále, pokud by se připustila možnost smluvního rozšíření, zákon pro taková případná smluvní ujednání neobsahuje žádné specifické mantinely. Společenská smlouva by tak mohla umožnit vystoupení v podstatě z jakéhokoliv důvodu, čímž by celá úprava práva na vystoupení, jež je koncipováno jako výjimečné oprávnění společníka,¹¹⁰ zcela ztratila svůj smysl.

¹⁰⁴ J. Pokorná in LASÁK a kol. op. cit. sub 6, s. 1052; B. Havel in ŠTENGLOVÁ a kol. 2013 op. cit. sub 16, s. 393; L. Lochmanová in BĚLOHLÁVEK a kol. op. cit. sub 21, s. 931; V. Vaněčková in HEJDA a kol. 2013 op. cit. sub 13, s. 263.

¹⁰⁵ J. Pokorná in LASÁK a kol. op. cit. sub 6, s. 1052. Shodně JOSKOVÁ, Lucie a kol. *Nová společnost s ručením omezeným. Právo – účetnictví – daně*. Praha: Grada Publishing, 2014, s. 106.

¹⁰⁶ L. Lochmanová in BĚLOHLÁVEK a kol. op. cit. sub 21, s. 931.

¹⁰⁷ B. Havel in ŠTENGLOVÁ a kol. 2013 op. cit. sub 16, s. 393.

¹⁰⁸ Jde o interpretační předpoklad vycházející z premisy, že cílem zákonodárce je racionální právní úprava. Tento předpoklad je chápán i jako snaha nalézt význam a smysl interpretovaného textu, který je co nejrationálnější, tj. který co nejvíce odpovídá formální i hodnotové struktuře právního řádu, který se snaží vyhnout hodnotovým rozporům, který je co nejvíce koherentní s právním řádem. Srov. MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 86–87.

¹⁰⁹ K taxativní povaze důvodů pro vystoupení shodně např. ČERNÁ, ŠTENGLOVÁ, ČECH op. cit. sub 10, s. 330; JOSKOVÁ a kol. op. cit. sub 105, s. 105; V. Vaněčková in HEJDA a kol. 2013 op. cit. sub 13, s. 262; ČECH, Petr. S.r.o. po rekodifikaci. *Právní rádce*. 2012, č. 5, s. 15.

¹¹⁰ J. Pokorná in LASÁK a kol. op. cit. sub 6, s. 1051.

Uvedený závěr je však v určitém rozporu s široce pojatou dispozitivností rekonfigurovaného soukromého práva a deklarovaným důrazem na zásadu autonomie vůle a ponechání co nejširšího prostoru svobodné iniciativě jednotlivce.¹¹¹ Zřejmé je to např. ve srovnání s úpravou amerického korporálního práva (ke kterému se jako k inspiračnímu zdroji hlásí zákon o korporacích¹¹²). Právní formou, kterou lze považovat v kontextu amerického korporálního práva za nejbližší české společnosti s ručením omezeným, je *limited liability company* (dále jen „LLC“), neboť jde o společnost s vlastní právní subjektivitou, jejíž společníci zásadně neodpovídají za závazky společnosti, podíl v ní přitom není vtělen do cenného papíru a může být řízena i jinými osobami než společníky.¹¹³

Právo všech států USA zásadně připouští vystoupení společníka z LLC.¹¹⁴ Např. úprava státu Louisiana umožňuje společníkovi LLC vystoupit kdykoli a z jakéhokoliv důvodu, a to pouze na základě písemného oznámení ostatním společníkům.¹¹⁵ O něco přísnější je např. úprava státu Delaware, která umožňuje společníkovi LLC vystoupit pouze v případě, že tak umožní společenská smlouva; současně však společníci nejsou nijak omezeni v tom, jakým způsobem si upraví důvody a detaily pro vystoupení z LLC.¹¹⁶ Vystoupení z LLC pouze na základě oznámení společníka z jakéhokoliv důvodu připouští i čl. 6 tzv. *Uniform Limited Liability Company Act*, který byl vypracován Komisí pro sjednocení práva (*Uniform Law Commission*) jako vzorový předpis o LLC.¹¹⁷ Tento předpis adaptovaly jako vlastní státní úpravu LLC např. státy Havaj, Jižní Karolína, Vermont nebo Západní Virginie.¹¹⁸

Na druhé straně je taxativní povaha výčtu důvodů pro vystoupení v souladu s pojetím jiného inspiračního zdroje zákona o korporacích, kterým je

¹¹¹ B. Havel in HAVEL op. cit. sub 100, s. 6; K. Eliáš in ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 49–50.

¹¹² B. Havel in HAVEL op. cit. sub 100, s. 23.

¹¹³ EISENBERG, Melvin Aron. *Corporations and Other Business Organizations*. 9th ed. unabridged. New York: Foundation Press, 2005, s. 494–499.

¹¹⁴ SPARKES, Phillip, WOOLDRIDGE, Frank. The Limited Liability Company in the United States. *Business Law Review*. 1998, č. 2, s. 34.

¹¹⁵ SAULSBURY, Albert O. IV. Catch You on the Flip Side: A Comparative Analysis of the Default Rules on Withdrawal from a Louisiana Limited Liability Company. *Louisiana Law Review*. 2011, č. 2, s. 679.

¹¹⁶ Tamtéž, s. 698; HASKINS, Tarik J. Exit Stage Left: Getting out of Your Limited Liability Company. *Business Law Today*. 2013, July edition, s. 1.

¹¹⁷ Uniform Limited Liability Company Act. *Stetson Law Review*. 1995, č. 2, s. 535–543.

¹¹⁸ SAULSBURY op. cit. sub. 115, s. 688.

unijní návrh nařízení SPE. Návrh nařízení SPE koncipoval evropskou soukromou společností (*Societas Privata Europaea*, dále jen „SPE“) jako nadnárodní formu společnosti s ručením omezeným. Návrh nařízení SPE přitom připouštěl, aby společník vystoupil z SPE, pokud došlo k některému z taxativně uvedených důvodů (čl. 18 návrhu nařízení SPE). Návrh nařízení SPE byl v době předložení návrhu zákona o korporacích Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR (květen 2011¹¹⁹) ve stadiu projednávání, návrh však byl dne 21. 5. 2014 jako bezpředmětný Komisí stažen z legislativního procesu¹²⁰ a v současnosti není předložen nový návrh úpravy SPE.

S otázkou (ne)uzavřenosti výčtu důvodů pro vystoupení v zákoně o korporacích souvisí také otázka úpravy přímého jednostranného ukončení účasti společníka obsažené v jiných zákonech, konkrétně v zákoně o přeměnách a v občanském zákoníku.

Zákon o korporacích totiž stanoví, že vystoupit lze pouze, pokud to připustí „*tento zákon*“. Důvodová zpráva k občanskému zákoníku obecně vymezuje předmětnou terminologii rekodifikace tak, že výrazem „*zákon*“ se rozumí jakýkoli zákon a výrazem „*tento zákon*“ se rozumí občanský zákoník.¹²¹ Vzhledem k jednotnosti rekodifikace je pak nutné výrazem „*tento zákon*“ v § 202 odst. 1 ZOK rozumět právě zákon o korporacích.¹²² Stanoví-li pak zákon o korporacích, že společník může vystoupit jen v případech stanovených tímto zákonem, jak potom aplikovat právo na ukončení účasti v právnické osobě z důvodu přemístění sídla do zahraničí (§ 141 odst. 1 ObčZ) nebo právo na vystoupení z důvodu změny právní formy (§ 376 PřemZ)?

Řešení nabízí interpretační pravidlo *lex specialis derogat legi generali* (zvláštní zákon má přednost před zákonem obecným).¹²³ Občanský zákoník je ve vztahu k zákonu o korporacích obecným zákonem (§ 9 odst. 2 ObčZ), který umožňuje členovi právnické osoby (tj. i společnosti s ručením omezeným, § 1

¹¹⁹ B. Havel in HAVEL a kol. op. cit. sub 100, s. 8.

¹²⁰ Úřední věstník Evropské unie C 153, 21. 5. 2014, s. 3–7.

¹²¹ K. Eliáš in ELIÁŠ op. cit. sub 111, s. 53.

¹²² L. Lochmanová in BĚLOHLÁVEK a kol. op. cit. sub 21, s. 930.

¹²³ GERLOCH op. cit. sub 3, s. 100.

odst. 1 a 2 ZOK ve spojení s § 210 ObčZ¹²⁴), který nesouhlasil s přemístěním sídla do zahraničí, aby ukončil členství v právnické osobě. Zákon o korporacích, omezující důvody pro vystoupení ze společnosti „*tímto zákonem*“, však vystoupení při přemístění sídla do zahraničí nepřipouští. Nelze tedy než uzavřít, že se prosadí zvláštní úprava zákona o korporacích a § 141 odst. 1 ObčZ se na vystoupení ze společnosti s ručením omezeným nevztahuje.¹²⁵

Naopak zákon o přeměnách je zvláštním zákonem ve vztahu k zákonu o korporacích (§ 1 odst. 3 PřemZ). Zvláštní úprava práva na vystoupení ze společnosti podle § 376 PřemZ se tak prosadí vedle zákona o korporacích, a to jako zvláštní doplněk výše uvedeného závěru o taxativní povaze výčtu důvodů pro vystoupení v zákoně o korporacích.

2.2.3 Zásadní změny ve společnosti

Podle § 202 odst. 2 ZOK může ze společnosti vystoupit společník, který nesouhlasil s přijatým usnesením valné hromady o změně převažující povahy podnikání společnosti [§ 202 odst. 2 písm. a) ZOK] nebo o prodloužení trvání společnosti [§ 202 odst. 2 písm. b) ZOK].

Důvodová zpráva označuje tyto případy jako „*kruciólní změny ve společnosti*.“¹²⁶ Zásadní charakter těchto změn spočívá v tom, že společník by nemusel být ochoten poskytnout společnosti svůj vklad, pokud by tyto okolnosti nastaly již v době, kdy se k poskytnutí vkladu zavázal.¹²⁷ Zákon tak společníkovi zaručuje možnost neseřvat ve společnosti, že pokud se zásadně změní podmínky, za kterých do společnosti vstupoval,¹²⁸ čímž se také sleduje větší otevření společnosti investorské veřejnosti.¹²⁹

Změna převažující „*povahy*“ podnikání se dotýká jak formální změny předmětu podnikání, jak je vymezen ve společenské smlouvě, tak jakýchkoli

¹²⁴ Shodně považují obchodní společnosti za právnické osoby I. Štenglová, B. Havel a P. Kuhn in ŠTENGLOVÁ a kol. 2013 op. cit. sub 16, s. 1.

¹²⁵ Odlišný závěr zastává L. Lochmanová in BĚLOHLÁVEK a kol. op. cit. sub 21, s. 929-931, jež uvádí § 141 ObčZ jako další důvod pro vystoupení ze společnosti vedle důvodů podle zákona o korporacích a zákona o přeměnách.

¹²⁶ B. Havel in HAVEL a kol. op. cit. sub 100, s. 106.

¹²⁷ J. Pokorná in LASÁK a kol. op. cit. sub 6, s. 1051.

¹²⁸ VÍGHOVÁ, Vlasta. Nová právní úprava společnosti s ručením omezeným v zákoně o obchodních korporacích. *Daně a právo v praxi*. 2012, č. 10, s. 5.

¹²⁹ B. Havel in HAVEL a kol. op. cit. sub 100, s. 106.

materiálních změn ve skutečné podnikatelské činnosti, které mohou nastat nezávisle na vymezení předmětu podnikání ve společenské smlouvě, např. může jít o změny podnikatelské strategie či zásadní reorganizace¹³⁰ nebo o změnu na nepodnikatelský účel.¹³¹ Zákon přitom nerozlišuje, zda se musí jednat o změnu povahy podnikání v ekonomicky pozitivním, či negativním smyslu. Zcela nepochybně tak bude oprávněn ze společnosti vystoupit společník i v případě, kdy např. změna převažující povahy podnikání bude mít za následek mnohonásobné zvýšení zisků společnosti.

Z povahy věci vyplývá, že prodloužení trvání společnosti je možné pouze u společnosti ustavené na dobu určitou, přičemž zákon obecně připouští ustavení společnosti buď na dobu určitou, nebo na dobu neurčitou (§ 124 ObčZ).

2.2.4 Uložení příplatkové povinnosti

Podle § 162 ZOK může valná hromada (na základě ujednání obsaženého ve společenské smlouvě), a to i proti vůli některých společníků, usnesením uložit společníkům příplatkovou povinnost, tj. povinnost přispět na vytvoření vlastního kapitálu peněžitými prostředky nad společníkův vklad (§ 139 odst. 2 ZOK). Celková výše požadovaných příplatků je limitována pouze společenskou smlouvou (§ 162 odst. 2 ZOK) a teoreticky tak příplatková povinnost může dosáhnout výše až několika desítek milionů korun.¹³² Jde o výrazný posun oproti úpravě obchodního zákoníku, která limitovala maximální výši souhrnu všech povinných příplatků polovinou výše základního kapitálu (§ 121 odst. 1 ObchZ).

Nechce-li společník být vázán uloženou příplatkovou povinností, může vystoupit ze společnosti (§ 164 odst. 1 ZOK). Podle I. Pelikánové byl možným důvodem pro absenci abandonního práva v obchodním zákoníku v souvislosti s příplatkovou povinností zmíněný zákonný limit pro výši příplatků¹³³ – lze se tak domnívat, že abandonní právo v § 164 odst. 1 mohlo být zavedeno také právě

¹³⁰ J. Pokorná in LASÁK a kol. op. cit. sub 6, s. 1051; B. Havel in ŠTENGLOVÁ a kol. 2013 op. cit. sub 16, s. 393.

¹³¹ JOSKOVÁ a kol. op. cit. sub 105, s. 105.

¹³² ČECH, Petr. Právní úprava obchodních společností po rekonstrukci. *Metodické aktuality Svazu účetních*. 2013, č. 8, s. 36.

¹³³ PELIKÁNOVÁ op. cit. sub 81, s. 288.

s ohledem na vypuštění kogentního zákonného limitu pro souhrnnou výši povinných příplatků.

Společník může ze společnosti vystoupit jen ohledně podílu, na který je příplatková povinnost vázána (§ 164 odst. 1 ZOK), což souvisí s tím, že společník může vlastnit více podílů, případně i různého druhu (§ 135 odst. 1 a 2 ZOK), a s tím, že společenská smlouva musí předem určit, s jakými podíly je příplatková povinnost spojena (§ 162 odst. 2 věta druhá ZOK).

Ustanovení § 164 odst. 5 ZOK připouští odchýlnou úpravu ve společenské smlouvě, přičemž přípustné je jak ujednání o jiném postupu při realizaci práva na vystoupení, tak ujednání o vyloučení práva na vystoupení.¹³⁴

2.2.5 Absence souhlasu orgánu společnosti s převodem podílu

Podle § 207 odst. 1 ZOK je bez dalšího možný převod podílu mezi společníky na základě smlouvy o převodu. Společenská smlouva může převod různými způsoby omezit či podmínit, např. souhlasem orgánu společnosti,¹³⁵ nebo jej může zcela vyloučit.¹³⁶ Je-li souhlas orgánu společnosti vyžadován, pak má společník, jehož podíl měl být převeden, podle § 207 odst. 3 ZOK právo vystoupit ze společnosti, pokud příslušný orgán společnosti:

- (i) není činný po dobu 6 měsíců ode dne uzavření smlouvy o převodu (dále jen „případ nečinnosti orgánu“), anebo
- (ii) souhlas aktivně odepře, ale bez udání důvodu (dále jen „případ odepření souhlasu“).

Ustanovení § 207 odst. 3 ZOK současně uvádí, že vystoupit lze „*po zániku smlouvy [o převodu] podle odstavce 2*“. Z jazykového výkladu § 207 odst. 3 ZOK vyplývá, že podmínka zániku smlouvy o převodu (a to pouze způsobem podle § 207 odst. 2 ZOK), je nutným předpokladem vystoupení jak v případě nečinnosti orgánu, tak v případě odepření souhlasu.¹³⁷ Odstavec 2 však upravuje zánik smlouvy o převodu pouze v souvislosti s nečinností orgánu, když po uplynutí

¹³⁴ J. Pokorná in LASÁK a kol. op. cit. sub 6, s. 948.

¹³⁵ Může jít o zákonem předvídaný orgán nebo jiný orgán konstituovaný na základě společenské smlouvy, srov. JOSKOVÁ a kol. op. cit. sub 105, s. 99.

¹³⁶ J. Pokorná in LASÁK a kol. op. cit. sub 6, s. 1066.

¹³⁷ K tomuto závěru se přiklání např. DVORÁK op. cit. sub 5, s. 228: „Vystoupení [podle § 207 odst. 3 ZOK] je možné až po zániku závazků ze smlouvy o převodu podílu.”

šestiměsíční lhůtu předpokládá nastoupení účinků odstoupení od smlouvy.¹³⁸ Je tedy otázkou, zda zákon zakazuje vystoupení v případě odepření souhlasu, pokud smlouva o převodu zanikne jinak než „*podle odstavce 2,*“ nebo pokud smlouva o převodu nezanikne vůbec.

Dostupná literatura věnuje nejasnostem spojeným s § 207 odst. 3 ZOK jen okrajovou pozornost.¹³⁹ Jazykovým výkladem § 207 odst. 3 ZOK nelze než dospět k závěru, že právo na vystoupení (v případě nečinnosti orgánu i v případě odepření souhlasu) je vyloučeno, pokud smlouva o převodu zanikne jinak než „*podle odstavce 2*“¹⁴⁰ nebo pokud nezanikne vůbec.¹⁴¹ Tento zužující a poněkud formalistický závěr však není zcela v souladu s účelem § 207 odst. 3 ZOK, kterým je ochrana společníka v situaci, kdy byla podstatně ztížena jeho možnost opustit společnost, ačkoli se snažil přivodit zánik své účasti převodem podílu.¹⁴²

K odlišnému závěru však lze dospět systematickým výkladem obou vět § 207 odst. 3 ZOK, zejména věty druhé a odkazu na obdobné použití § 164 ZOK ve větě první.

Věta druhá stanoví lhůtu pro vystoupení 1 měsíc ode dne zániku smlouvy o převodu podle § 207 odst. 2 ZOK („*Vystoupit ze společnosti lze do 1 měsíce ode dne zániku smlouvy podle odstavce 2, jinak se k vystoupení nepřihlíží.*“).

¹³⁸ Odstoupením od smlouvy se závazek ze smlouvy o převodu zrušuje od počátku (§ 2004 odst. 1 ObčZ), práva a povinnosti stran zanikají (§ 2005 odst. 1 ObčZ) a smluvní strany, tj. v tomto případě společníci, mají právo na vrácení toho, co již bylo plněno (§ 2993 ObčZ). Lhůta pro udělení souhlasu a následky spojené s nečinností orgánu mohou být upraveny v převodní smlouvě odchylně, neboť § 207 odst. 2 věta první ZOK má dispozitivní povahu.

¹³⁹ Např. JOSKOVÁ a kol. op. cit. sub 105, s. 100 diskutují výkladový problém spojený s absencí odůvodnění rozhodnutí orgánu společnosti. Byť nevylučují opačný závěr, podle názoru autorů není důvodem pro vystoupení ze společnosti bezdůvodně odepření souhlasu s převodem podílu, pokud společenská smlouva neupravuje podmínky, za kterých je nutné vyslovit souhlas s převodem podílu.

¹⁴⁰ Smluvní strany např. vyloučí, aby v případě nečinnosti orgánu nastaly účinky jako při odstoupení smlouvy (což umožňuje § 207 odst. 2 ZOK) a po marném uplynutí lhůty pro vyslovení souhlasu se smluvní strany dohodnou na zániku smlouvy.

¹⁴¹ Např. pokud smluvní strany předem vyloučí možnost jednostranného ukončení smlouvy ani se následně nedohodnou na jejím zániku. Totéž platí, pokud orgán společnosti bezdůvodně odepře souhlas s převodem ještě před uzavřením smlouvy o převodu. Zákon totiž nestanoví podmínku předchozího souhlasu s převodem. Přípustnost předchozího i následného souhlasu valně hromady s převodem podílu připouští jak literatura k obchodnímu zákoníku i k zákonu korporací, tak i dostupná judikatura, srov. I. Štenglová in ŠTENGLOVÁ a kol. 2010 op. cit. sub 11, s. 391; J. Hejda in HEJDA, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Výklad jednotlivých ustanovení včetně jejich návaznosti na české a evropské předpisy*. Praha: Linde, 2013, s. 261; nebo usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 2. 2007, sp. zn.: 29 Odo 1278/2005.

¹⁴² J. Pokorná in LASÁK a kol. op. cit. sub 6, s. 1069; obdobně HEJDA, Jan. Právní úprava podílu ve společnosti s ručením omezeným v rekodifikačním návrhu zákona o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*. 2011, č. 3, s. 76.

Z výslovného odkazu na § 207 odst. 2 ZOK plyne, že jde o zvláštní lhůtu k vystoupení pouze pro případ nečinnosti orgánu, neboť § 207 odst. 2 ZOK neupravuje případ odepření souhlasu. Není-li tedy pro případ odepření souhlasu zvlášť stanovena lhůta k vystoupení, je nutné obdobně použít lhůtu podle § 164 odst. 2 ZOK, tj. 1 měsíc ode dne rozhodnutí orgánu, který má rozhodnout o souhlasu s převodem.

Pokud je, s ohledem na výše uvedené, podmínka „zániku smlouvy podle odstavce 2“ v § 207 odst. 3 věta druhá ZOK zvláštním ustanovením o lhůtě pouze ve vztahu k případu nečinnosti orgánu, pak lze tutéž podmínku v § 207 odst. 3 věta první ZOK („Není-li orgán podle odstavce 2 činný nebo neudělí-li souhlas bez udání důvodu, může společník po zániku smlouvy podle odstavce 2 vystoupit ze společnosti.“) považovat rovněž pouze za zvláštní podmínku vystoupení pouze ve vztahu k případu nečinnosti orgánu. Z uvedeného vyplývá, že pro případ odepření souhlasu se podmínka zániku smlouvy o převodu neaplikuje. Jinými slovy, systematicky lze vyložit § 207 ZOK tak, že vystoupení je možné ve dvou režimech:

- (i) pokud orgán společnosti nebyl činný ve lhůtě 6 měsíců a pokud smlouva o převodu z tohoto důvodu zanikla, společník má právo vystoupit ze společnosti do 1 měsíce ode dne zániku smlouvy o převodu, nebo
- (ii) pokud orgán společnosti bezdůvodně odepřel souhlas s převodem, společník má právo vystoupit ze společnosti do 1 měsíce ode dne rozhodnutí orgánu společnosti (tj. zánik smlouvy o převodu v tomto případě nemá význam).

Domnívám se, že by se měly prosadit závěry systematického výkladu, které neváží vystoupení v případě odepření souhlasu na zánik smlouvy o převodu, neboť je tím více naplněn ochranný smysl a účel § 207 ZOK.

Vedle výše uvedených nejasností je také třeba analyzovat lhůtu, během které musí být v případě nečinnosti orgánu orgán společnosti nečinný, aby měl společník právo vystoupit. Běh této lhůty je totiž vázán pouze na uzavření smlouvy o převodu. To znamená, že lhůta může uplynout, aniž by příslušný orgán společnosti, který by měl s převodem vyslovit souhlas, se o uzavření smlouvy

vůbec dozvěděl. Má-li však § 207 odst. 2 ZOK stanovit ochranný mechanismus jak ve prospěch společníka (který může vystoupit, pokud je společnost neaktivní), tak ve prospěch společnosti a její stability (společník nemůže vystoupit, pokud společnost převod neschválí), je nutné toto ustanovení vyložit v souladu s jeho účelem tak, že běh šestiměsíční lhůty začíná běžet nejdříve dnem, kdy byl orgánu společnosti předložen návrh na vyslovení souhlasu s převodem podílu.¹⁴³

2.2.6 Změna právní formy společnosti

Zákon o přeměnách upravuje právo společníka na vystoupení ze společnosti v souvislosti se změnou právní formy společnosti. Příslušná ustanovení § 376 až 379 PřemZ nebyla dotčena derogačními ustanoveními rekodifikace, a proto jsou i v současnosti nadále aplikovatelná. Citovaná ustanovení se na základě zásady speciality uplatní vedle obecných důvodů pro vystoupení ze společnosti podle zákona o korporacích.

Společnost s ručením omezeným může postupem podle zákona o přeměnách změnit svou právní formu na jinou formu obchodní společnosti nebo na družstvo (§ 360 odst. 2 PřemZ). Vzhledem k tomu, že změnou právní formy dochází k zásahu do právního postavení společníka (neboť se jí podle § 360 odst. 1 PřemZ mění jak vnitřní právní poměry společnosti, tak i právní postavení společníků), zákon v § 376 odst. 1 PřemZ přiznává společníkovi, který se změnou právní formy nesouhlasí, právo ze společnosti vystoupit a na přeměněné společnosti se již neúčastnit.

2.3 Nesouhlas s usnesením valné hromady

V závislosti na konkrétním důvodu pro vystoupení musí společník určitým způsobem vyjádřit svůj nesouhlas s přijatým usnesením valné hromady.¹⁴⁴ V případě uložení příplatkové povinnosti (§ 164 odst. 1 ZOK) postačí, pokud

¹⁴³ Shodně DVOŘÁK op. cit. sub 5, s. 137.

¹⁴⁴ V případě vystoupení z důvodu absence souhlasu orgánu společnosti s převodem podílu (§ 207 odst. 3 ZOK) tento prvek chybí, neboť význam zde má již samotná činnost či nečinnost orgánu společnosti, ať už s ním společník souhlasil, či nesouhlasil. Teoreticky si tak lze představit, že ve společnosti, jejíž společenská smlouva podmiňuje převod podílu mezi společníky souhlasem valné hromady, může být přijato usnesení valné hromady o neudělení souhlasu s převodem bez udání důvodu, přičemž společník, jehož podílu se převod týkal, hlasoval (z jakéhokoliv důvodu) pro toto usnesení. I v takovém případě pak § 207 odst. 3 ZOK připouští, aby společník (při splnění ostatních podmínek) ze společnosti vystoupil.

společník pro usnesení valné hromady o příplatkové povinnosti „*nehlasoval*“.¹⁴⁵ Naproti tomu v případě zásadních změn ve společnosti (§ 202 odst. 2 ZOK) a v případě změny právní formy společnosti (§ 376 PřemZ)¹⁴⁶ je nutné, aby společník vedle nesouhlasu také aktivně „*hlasoval proti*“ přijetí usnesení valné hromady.

Problematická je již textace § 202 odst. 2 ZOK v části, jež stanoví, že společník musí hlasovat proti „*na valné hromadě*“, neboť z jazykového výkladu této formulace vyplývá, že společník není oprávněn vystoupit, pokud byly zásadní změny ve společnosti schváleny mimo valnou hromadu postupem podle § 175 až 177 ZOK. Takový závěr však není v souladu se smyslem § 202 odst. 2 ZOK a domnívám se, že je namístě extenzivní výklad pojmu „*na valné hromadě*“, který v sobě zahrne také rozhodování mimo valnou hromadu.

Jak bylo naznačeno výše, z textu zákona jasně vyplývá zakotvení dvojího režimu pro vyjádření nesouhlasu s usnesením valné hromady:

- (i) pokud chce společník vystoupit v souvislosti s uložením příplatkové povinnosti (§ 164 odst. 1 ZOK), postačí, pokud pro její uložení „*nehlasoval*“, tj. pokud hlasoval proti, ale také pokud se hlasování zdržel nebo pokud vůbec nebyl na valné hromadě přítomen, nebo
- (ii) pokud chce společník vystoupit v souvislosti se zásadními změnami ve společnosti (§ 202 odst. 2 ZOK) nebo se změnou právní formy (§ 376 PřemZ), je nutné, aby se valné hromady zúčastnil a aby na ní aktivně hlasoval proti přijetí usnesení (arg. *a contrario* § 164 odst. 1 ZOK).¹⁴⁷

V literatuře se však lze setkat s názory, že k vystoupení v souvislosti se zásadními změnami ve společnosti (§ 202 odst. 2 ZOK) postačí, pokud společník s usnesením valné hromady pouze pasivně nesouhlasil (tj. zdržel se nebo se nezúčastnil, neboť jinak by došlo k nelogické diskriminaci nepřítomných

¹⁴⁵ Tedy postačí, i pokud se společník hlasování zdržel nebo se valné hromady nezúčastnil, srov. B. Havel in ŠTENGLOVÁ a kol. 2013 op. cit. sub 16, s. 309; J. Hejda in HEJDA a kol. 2013 op. cit. sub 141, s. 217.

¹⁴⁶ J. Hejda in KUHN, Petr, ŠTENGLOVÁ, Ivana, BÍLÁ, Irena, HAVEL, Bohumil a kol. *Zákon o přeměnách obchodních společností a družstev. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 1070.

¹⁴⁷ Shodně DVOŘÁK op. cit. sub 5, s. 228; L. Lochmanová in BĚLOHLÁVEK a kol. op. cit. sub 21, s. 930; J. Hejda in HEJDA a kol. op. cit. sub 141, s. 256; J. Hejda in HEJDA, Jan a kol. *Společnost s ručením omezeným*. Olomouc: ANAG, 2014, s. 240.

společníků)¹⁴⁸, případně že k vystoupení postačí, pokud nepřítomný společník vyjádří svůj nesouhlas s usnesením valné hromady *ex post* po oznámení usnesení přímo realizací práva na vystoupení.¹⁴⁹

Mám za to, že tyto názory je třeba odmítnout a že je nutné setrvat na naznačeném rozlišování dvou režimů pro vyjádření nesouhlasu. Uvedené názory po mém soudu směřují přímo proti textu zákona a domnívám se, že v tomto případě zde nejsou dostatečně závažné důvody pro aplikaci § 2 odst. 2 ObčZ a interpretaci zákona mimo rámec jeho slov. Podmínka aktivního vyjádření nesouhlasu podle § 202 odst. 2 ZOK vyplývá z jeho smyslu, kterým je nejen ochrana společníků před zásadní změnou stavu společnosti (oproti stavu při jejich vstupu do společnosti), ale také ochrana samotné společnosti při takto zásadních změnách její činnosti. Zákon ve prospěch společnosti stanoví přesný časový okamžik (hlasování valné hromady), po kterém je postaveno najisto, kteří společníci mohou ze společnosti vystoupit (jen ti, kteří hlasovali proti) a ve vztahu ke kterým přichází v úvahu proces naložení s uvolněným podílem podle § 212 až 215 ZOK [který případně může vést až ke snížení základního kapitálu nebo ke zrušení společnosti (§ 215 odst. 1 ZOK)], a společnost tomu může přizpůsobit svou hospodářskou aktivitu v rámci přijatých zásadních změn.

2.4 Oznámení o vystoupení ze společnosti

2.4.1 Obecně k oznámení o vystoupení ze společnosti

Oznámení o vystoupení (§ 164 odst. 1 ZOK) je ve své podstatě samotné jednostranné právní jednání společníka vedoucí k zániku jeho účasti, které je adresováno společnosti a kterým společník vypovídá společenskou smlouvu. Zákon o přeměnách toto právní jednání označuje jako „vystoupení“ (§ 378 odst. 1 PřemZ).

¹⁴⁸ B. Havel in ŠTENGLOVÁ a kol. 2013 op. cit. sub 16, s. 393.

¹⁴⁹ J. Pokorná in LASÁK a kol. op. cit. sub 6, s. 1052–1053. JOSKOVÁ a kol. op. cit. sub 105, s. 106 sice také připouští možnost vystoupení nepřítomného společníka, pokud svůj nesouhlas vyjádří *ex post* doručením oznámení o vystoupení, současně však uvádějí, že pokud se společník valné hromady zúčastní, musí, chce-li vystoupit, na ní hlasovat proti.

2.4.2 Lhůta pro oznámení o vystoupení ze společnosti

Zákon o korporacích dává ve všech případech společníkovi k oznámení o vystoupení lhůtu 1 měsíce (§ 164 odst. 2, § 207 odst. 3 věta druhá ZOK), zákon o přeměnách pak umožňuje společníkovi vystoupit ve lhůtě 30 dnů (§ 376 odst. 1 PřemZ).¹⁵⁰

Počátek běhu lhůty je obecně vázán na den, kdy bylo přijato usnesení valné hromady, a to v případech příplatkové povinnosti (§ 164 odst. 2 ZOK), zásadních změn ve společnosti (§ 164 odst. 2 ve spojení s § 202 odst. 2 ZOK) a změny právní formy (§ 376 odst. 1 PřemZ). Pokud valná hromada rozhodla na základě dodatečného hlasování nepřítomných společníků (§ 174 ZOK, § 18 PřemZ) nebo pokud bylo rozhodnuto mimo valnou hromadu (§ 175 ZOK, § 19 PřemZ), lhůta počíná běžet ode dne, kdy bylo společníkovi rozhodnutí oznámeno.

V případě absence souhlasu orgánu společnosti s převodem podílu v důsledku nečinnosti orgánu počíná lhůta pro vystoupení běžet ode dne, kdy došlo k zániku převodní smlouvy (§ 207 odst. 3 ZOK). Při bezdůvodném odepření souhlasu s převodem lhůta běží ode dne rozhodnutí příslušného orgánu společnosti.¹⁵¹

Lhůta pro oznámení o vystoupení, resp. vystoupení podle zákona o přeměnách je lhůtou prekluzivní, tj. právo na vystoupení zaniká jejím uplynutím (§ 603 ObčZ), a je lhůtou hmotněprávní, tj. oznámení o vystoupení musí být společnosti v této lhůtě doručeno.¹⁵²

2.4.3 Forma oznámení o vystoupení ze společnosti

Formu oznámení vystoupení ze společnosti podle zákona o korporacích upravuje pro všechny důvody vystoupení § 164 odst. 1 ZOK, který toliko stanoví, že toto oznámení musí mít písemnou formu (§ 560 až 563 ObčZ).

Přísnější úpravu obsahuje zákon o přeměnách, podle kterého vystoupení musí mít písemnou formu s úředně ověřeným podpisem (§ 378 odst. 1 PřemZ).

¹⁵⁰ Rozdíl mezi oběma lhůtami spočívá ve způsobu jejich počítání (§ 605 ObčZ).

¹⁵¹ K otázce lhůty ve vztahu k § 207 srov. výše ad 2.2.5.

¹⁵² B. Havel in ŠTENGLOVÁ a kol. 2013 op. cit. sub 16, s. 309; J. Hejda in KUHN a kol. op. cit. sub 146, s. 1070.

2.4.4 Účinnost vystoupení ze společnosti

Vystoupení ze společnosti podle zákona o korporacích je účinné posledním dnem měsíce, ve kterém bylo společnosti doručeno písemné oznámení o vystoupení společníka (§ 164 odst. 4 ZOK). Podmínkou účinnosti vystoupení podle zákona o korporacích je také odevzdání společníkova kmenového listu, byl-li společností vydán (§ 202 odst. 3 ZOK).

Při změně právní formy společnosti zaniká účast vystupujícího společníka dnem zápisu změny právní formy do obchodního rejstříku (§ 378 odst. 3 PřemZ). Domnívám se, že také na vystoupení podle zákona o přeměnách se vztahuje povinnost vrácení kmenového listu, a to vzhledem k obecné povaze § 202 odst. 3 ZOK a s přihlédnutím k tomu, že kmenový list představuje podíl společníka (§ 137 odst. 1 ZOK), tj. samotnou jeho účast ve společnosti (§ 31 ZOK), jež má vystoupením zaniknout.

3. Zrušení účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným

3.1 Obecně ke zrušení účasti

3.1.1 Podstata a koncepce zrušení účasti

Zrušení účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným lze charakterizovat jako způsob zániku účasti, ke kterému dochází na základě pravomocného rozhodnutí soudu, a to na návrh společníka, jehož účast zaniká. Prvek jednostrannosti institutu zrušení účasti spočívá v tom, že společník jeho prostřednictvím (tj. nikoli přímo jako v případě vystoupení) může prosadit svou vůli k ukončení účasti proti ostatním společníkům, resp. společnosti.¹⁵³ V koncepci zrušení účasti lze spatřovat podobnosti jak s vyloučením společníka (ingerence soudu do vnitřních poměrů společnosti), tak s vystoupením ze společnosti (spouštěcím mechanismem vedoucím k zániku účasti je jednostranný projev vůle společníka).

Zákon o korporacích upravuje zrušení účasti společníka obecně v § 205 ZOK. Zvláštní úprava zrušení účasti je pak upravena v souvislosti s děděním podílu v § 211 ZOK. Společnými obecnými předpoklady pro zrušení účasti společníka ve společnosti je v obou uvedených případech splnění následujících podmínek:

- (i) existují důvody, pro které nelze na společníkovi spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval (srov. dále ad 3.2),
- (ii) společník není jediným společníkem společnosti a
- (iii) společník podá k soudu návrh na zrušení jeho účasti, na jehož základě soud pravomocně rozhodne, že účast společníka ve společnosti se zrušuje (srov. dále ad 3.3).

Důvodem vyloučení možnosti domáhat se zrušení účasti, je-li společník jediným společníkem, je nejen skutečnost, že zrušením jeho účasti by zanikl jeden ze základních předpokladů vzniku společnosti, ale kromě toho také skutečnost, že

¹⁵³ ČECH 2012 op. cit. sub 101, s. 50.

zásadně není přípustné, aby se jediný společník zprostil své odpovědnosti za vypořádání závazků věřitelů společnosti v rámci likvidace.¹⁵⁴

Pro případ zrušení účasti společníka v souvislosti s děděním podílu je nutné navíc splnění následujících zvláštních podmínek (§ 211 ZOK):

- (i) společník, jehož účast má být zrušena, je dědicem, tj. nabyl podíl přechodem podílu (§ 42 odst. 1 ZOK),
- (ii) dědic musí podat k soudu návrh na zrušení své účasti do 3 měsíců od právní moci usnesení soudu o dědictví (srov. § 1690 až 1700 ObčZ), přičemž jde o lhůtu prekluzivní,¹⁵⁵ a
- (iii) dědic se nesmí podílet na činnosti společnosti (ledaže se s ostatními společníky písemně dohodne jinak).

Pokud nejsou splněny zvláštní podmínky pro zrušení účasti dědice podle § 211 ZOK (dědic např. nepodá soudu včas návrh na zrušení nebo se aktivně podílí na činnosti společnosti), zákon nijak nevylučuje, aby se dědic domáhal zrušení své účasti v obecném režimu § 205 ZOK, jsou-li splněny tam uvedené podmínky.

Úprava zrušení účasti v zákoně o korporacích je identická s úpravou zrušení účasti v obchodním zákoníku (§ 148 odst. 1 ObchZ),¹⁵⁶ a tudíž lze ve vztahu k tomuto institutu v plném rozsahu uplatnit závěry literatury k obchodnímu zákoníku i závěry dosavadní bohaté a reprezentativní judikatury.

3.1.2 Subsidiarita zrušení účasti

Zrušení účasti společníka představuje krajní prostředek (*ultima ratio*) řešení problematického stavu uvnitř společnosti, přičemž právní teorie z této jeho povahy dovozuje, že při jeho aplikaci musí být brán zřetel na princip subsidiarity. Z principu subsidiarity vyplývá, že ke zrušení účasti lze přistoupit až po vyčerpání ostatních řešení, jež jsou dostupná alespoň v obecné rovině.¹⁵⁷ Jinými slovy, soud nemůže rozhodnout o zrušení účasti společníka, pokud společník má k dispozici

¹⁵⁴ I. Štenglová in BARTOŠÍKOVÁ, ŠTENGLOVÁ op. cit. sub 32, s. 267.

¹⁵⁵ B. Havel in ŠTENGLOVÁ a kol. 2013 op. cit. sub 16, s. 404.

¹⁵⁶ B. Havel in HAVEL a kol. op. cit. sub 100, s. 106.

¹⁵⁷ ČECH 2012 op. cit. sub 101, s. 55.

jinou možností ochrany svých práv, než je žaloba na zrušení jeho účasti ve společnosti.¹⁵⁸

Jiným řešením, které má přednost před zrušením účasti společníka soudem, je např. žaloba na určení neplatnosti usnesení valné hromady (pokud např. valná hromada zneužívajícím způsobem změnila předmět podnikání společnosti), smluvní převod podílu na třetí osobu (nebrání-li tomu podstatně společenská smlouva) či dohoda s ostatními společníky o ukončení účasti společníka.¹⁵⁹

Princip subsidiarity ve vztahu ke zrušení účasti se projevuje i v judikatuře Nejvyššího soudu ČR, který v rozsudku ze dne 26. 8. 1997, sp. zn. 1 Odon 36/97 vyslovil, že porušování zákazu konkurence společníkem nemůže být bez dalšího důvodem pro zrušení účasti jiného společníka, neboť společnost má k dispozici jiné nástroje k ochraně před konkurenčním jednáním (§ 65 ObchZ, § 5 ZOK). V souladu s principem subsidiarity však Nejvyšší soud ČR dodává, že *„jiná situace však nastane, pokud společnost neuplatňuje důsledky porušení zákazu konkurence, ačkoli některý ze společníků takový postup navrhl. Není vyloučeno, aby se společník, který neprosadil návrh na uplatnění postupů vyplývajících z porušení zákazu konkurence proto, že nemá dostatečný počet hlasů k prosazení takového postupu, domohl ukončení své účasti ve společnosti, když prokáže, že v důsledku porušení zákazu konkurence po něm nelze spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval.“*¹⁶⁰

Nejvyšší soud ČR však ve své rozhodovací praxi také opakovaně uzavřel, že jde-li o případy, kdy společnost pro nepřekonatelné rozpory mezi společníky nemůže vůbec vykonávat svou podnikatelskou činnost (a nejsou-li společníci ani schopni se na řešení vzniklé situace dohodnout), je potřeba namísto zrušení účasti některého ze společníků zvolit takové řešení problematické situace, při kterém bude zachováno rovné postavení všech společníků. Takovým řešením je podle

¹⁵⁸ HEJDA 2010 op. cit. sub 33, s. 65.

¹⁵⁹ ČECH 2012 op. cit. sub 101, s. 55–56.

¹⁶⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 8. 1997, sp. zn.: 1 Odon 36/97. In: *Soudní judikatura*. 1997, č. 12, s. 283.

Nejvyššího soudu ČR zrušení společnosti s její likvidací [§ 68 odst. 6 písm. c) ObchZ, § 93 písm. c) ZOK].¹⁶¹

Je však třeba doplnit, že podle Nejvyššího soudu ČR platí uvedený judikatorní závěr pouze pro případy, kdy společnost pro nepřekonatelné rozpory prakticky nevyvíjí *žádnou* činnost; jinými slovy, pokud společnost i přes nepřekonatelné rozpory činnost vyvíjí, je zrušení účasti společníka v takové společnosti možné.¹⁶²

3.2 *Spravedlivé důvody pro zrušení účasti*

3.2.1 **Obecně ke spravedlivým důvodům pro zrušení účasti**

Zákon o korporacích (shodně jako obchodní zákoník) stanoví, že účast společníka ve společnosti lze zrušit, „nelze-li na něm *spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval*“ (§ 205 odst. 1 ZOK). Bližší kritéria pro řešení této otázky zákon o korporacích neobsahuje a její posouzení se ponechává soudu, který rozhoduje podle konkrétních okolností daného případu.¹⁶³ Široká a velmi obecná formulace základního předpokladu pro zrušení účasti je úmyslem zákonodárce, neboť jejím účelem je podchytit veškeré případy, ve kterých je zrušení účasti žádoucí a správné, a to vzhledem k velké variabilitě případů,¹⁶⁴ a také aby byl soudům poskytnut dostatečný prostor pro jejich uvážení.¹⁶⁵ Soudní judikatura se tak v této oblasti stává velmi významným doplňkem právní úpravy.¹⁶⁶

Zásadně je přípustné, aby společenská smlouva formulovala konkrétní situace, které jsou podle shodného názoru společníků dostatečně spravedlivým

¹⁶¹ Závěr nepřímo vyplývá z usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 2. 2006, sp. zn.: 29 Odo 275/2005, výslovně byl pak uveden v usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. 4. 2006, sp. zn.: 29 Odo 389/2005. In: *Soudní judikatura*. 2006, č. 9, s. 708–710. Shodně HEJDA 2010 op. cit. sub 33, s. 61–62.

¹⁶² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 3. 2009, sp. zn.: 29 Cdo 2414/2007. In: DĚDIČ, Jan, LASÁK, Jan. *Právo kapitálových obchodních společností. Přehled judikatury s komentářem*. 2. díl. Praha: Linde, 2010, s. 1955–1956.

¹⁶³ J. Pokorná in LASÁK a kol. op. cit. sub 6, s. 1058.

¹⁶⁴ ŠTENGLOVÁ 1998 op. cit. sub 80, s. 281.

¹⁶⁵ SVOBODOVÁ, Ivona. Ještě k ukončení účasti společníka ve společnosti soudem. *Soudní rozhledy*. 1999, č. 1, s. 7.

¹⁶⁶ ŠTENGLOVÁ 1998 op. cit. sub 80, s. 281.

důvodem pro zrušení jejich účasti. Soud takovým ustanovením společenské smlouvy však není vázán a toto ustanovení může mít toliko poradní charakter.¹⁶⁷

V judikatuře Nejvyššího soudu ČR byla postupně formulována základní určující kritéria, kterými se soudy musí zabývat při posouzení otázky, kdy již nelze spravedlivě požadovat setrvání společníka ve společnosti. Poprvé byla tato kritéria zmíněna v rozsudku ze dne 11. 2. 1997, sp. zn. Odon 25/96/Hu, ve kterém Nejvyšší soud ČR vyslovil, že při posuzování důvodnosti návrhu na zrušení účasti *„je nutné zabývat se vztahy a poměry ve společnosti, zejména porušováním povinností ze strany společnosti vůči společníkovi, popř. porušováním určitých povinností ve vzájemných vztazích společníků, a to i s ohledem na zabezpečení řádného chodu společnosti. Dále je možné posuzovat změny v poměrech společníka, např. osobních, finančních apod.“*¹⁶⁸

Obecný akcent na porušování povinností vůči společníkovi byl zopakován i v usnesení ze dne 17. 4. 2007, sp. zn. 29 Odo 1257/2006, v němž Nejvyšší soud ČR uvedl, že *„pro posouzení podmínek ke zrušení účasti společníka ve společnosti není rozhodující, jak se choval společník ke společnosti, rozhodující je, jak se chovala společnost a její společníci k navrhovateli.“*¹⁶⁹

Zcela zásadní závěry však přinesl rozsudek ze dne 3. 1. 2001, sp. zn. 29 Cdo 2084/2000, ve kterém Nejvyšší soud ČR určil, že soud musí poskytnout ochranu nejen zájmům společníka, který žádá o zrušení účasti, ale také zájmům společnosti a ostatních společníků. Tyto zájmy musí soud vyvažovat navzájem mezi sebou a i s důsledky, které by zrušení účasti pro tyto zájmy mělo.¹⁷⁰ Nejvyšší soud ČR přímo uvedl, že je nutné dbát *„jak na to, aby odepřením uplatňovaného práva nedošlo k neodůvodněnému zásahu do poměrů navrhovatele, tak na to, aby jeho přiznáním nedošlo k neúměrnému zásahu do práv společnosti, popřípadě jejích společníků,“* a že současně je nutné dbát na to, *„aby újma způsobená kterékoli ze zúčastněných osob nebyla nepřiměřená, tj. aby důsledky zásahu do*

¹⁶⁷ HEDJA 2010 op. cit. sub 33, s. 62.

¹⁶⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 2. 1997, sp. zn.: Odon 25/96/Hu. In: *Právo a podnikání*. 1997, č. 5, s. 22–24.

¹⁶⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 4. 2007, sp. zn.: 29 Odo 1257/2006.

¹⁷⁰ ČECH 2012 op. cit. sub 101, s. 53.

*poměrů společnosti nebyly podstatně závažnější, než újma vzniklá navrhovateli z nepřiznání práva.*¹⁷¹

Obecné naznačení důvodů, pro které nelze na společníkovi spravedlivě požadovat setrvání ve společnosti, lze nalézt také např. v odůvodnění usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 9. 12. 2004, sp. zn. 5 Cmo 236/2004, kde se uvádí, že mezi tyto důvody *„lze zařadit zejména důvody týkající se osoby společníka, jako zdravotní, ekonomické a ostatní důvody – například zvolení či jmenování do funkce neslučitelné s účastí na podnikání. [...] Důvody [...] mohou spočívat i na straně společnosti, například porušuje-li společnost vůči společníkovi podstatným způsobem své povinnosti, znemožňuje mu řádný výkon jeho společenstevních práv a podobně.*¹⁷²

Vzhledem k velmi obecné zákonné formulaci důvodů pro zrušení účasti společníka je nutné hledat vodítko pro posouzení konkrétních případů (a jejich případné zobecnění) v rozhodovací praxi soudů. Jak již bylo zmíněno, soudní judikatura se v této souvislosti stává významným doplňkem právní úpravy a současně jednotlivá rozhodnutí *„jako kamínky doplňují mozaiku případů, umožňujících ukončení účasti společníka ve společnosti soudní cestou.*¹⁷³ V návaznosti na uvedená východiska je v dalším výkladu shrnuta kazuistika českých soudů v oblasti zrušení účasti společníka, a to nejprve případy, kdy podle závěrů judikatury byly dány spravedlivé důvody pro zrušení účasti (srov. dále ad 3.2.2), a dále případy, kdy podle judikatury tyto spravedlivé důvody dány nebyly (srov. dále ad 3.2.3).

3.2.2 Kdy již nelze spravedlivě požadovat setrvání společníka ve společnosti?

V publikované judikatuře se otázky spravedlivých důvodů pro zrušení účasti poprvé dotkl rozsudek Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 22. 2. 1995, sp. zn. 29/10 Cm 33/93. V souzeném případě soud vyhověl návrhu dvou společníků a zrušil jejich účast ve společnosti, jejímž účelem mělo být

¹⁷¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 1. 2001, sp. zn.: 29 Cdo 2084/2000.

¹⁷² Srov. shrnutí odůvodnění usnesení Vrchního soudu v Olomouci v usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. 4. 2006, sp. zn.: 29 Odo 389/2005, kterým bylo rozhodnuto o dovolání proti uvedenému usnesení Vrchního soudu v Olomouci.

¹⁷³ ŠTENGLOVÁ 1998 op. cit. sub 80, s. 281.

vybudování a provozování mezinárodního překladiště. Třetí společník, který měl na společnosti více než dvoutřetinový podíl a který měl obstarat klientelu společnosti, však svému závazku nedostál, čímž nedošlo k realizaci předmětu podnikání společnosti. Třetí společník nadto ani neumožnil navrhovatelům převod jejich obchodních podílů a následně se odstěhoval. Soud zdůvodnil zrušení účasti navrhovatelů tak, že *„vzhledem k nenaplnění účelu společenské smlouvy [...] je jejich účast ve společnosti pouze formální. Navíc nepřítomnost třetího společníka právě znemožňuje výkon jejich společenských práv a povinností.“*¹⁷⁴

Nejvyšší soud ČR se k otázce spravedlivého důvodu pro zrušení účasti vyjádřil poprvé v již zmíněném rozsudku ze dne 11. 2. 1997, sp. zn. Odon 25/96/Hu. Podstatou sporu byly rozvrácené a nefunkční vztahy mezi dvěma společníky společnosti, které prakticky znemožňovaly další činnost společnosti. Nejvyšší soud ČR přitakal rozhodnutí odvolacího soudu a souhlasně s ním uzavřel, že *„neshody mezi společníky jsou takového rázu, že neumožňují další fungování společnosti v uvedeném složení společníků. Na žalobci proto nelze [...] z těchto důvodů spravedlivě požadovat, aby i nadále setrval ve společnosti.“*¹⁷⁵

Tento právní názor Nejvyššího soudu ČR byl však překonán v jeho pozdější judikatuře, a to zejména již zmíněným usnesením ze dne 5. 4. 2006, sp. zn. 29 Odo 389/2005. V tomto usnesení Nejvyšší soud ČR dovodil, že paralýzu podnikatelské činnosti společnosti pro nepřekonatelné rozpory mezi společníky je nutné řešit zrušením společnosti, a nikoli zrušením účasti jednoho ze společníků.¹⁷⁶ Důvod pro tento judikatorní posun spočíval v tom, že možnost zrušení společnosti, pokud nevykonává činnost pro nepřekonatelné rozpory mezi společníky, byla zakotvena do obchodního zákoníku až jeho novelou s účinností ke dni 1. 1. 2001.¹⁷⁷ Současně je však třeba doplnit, že zrušení účasti společníka

¹⁷⁴ Rozsudek Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 22. 2. 1995, sp. zn.: 29/10 Cm 33/93. In: *Soudní rozhledy*. 1995, č. 4, s. 89.

¹⁷⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 2. 1997, sp. zn.: Odon 25/96/Hu. In: *Právo a podnikání*. 1997, č. 5, s. 22–24.

¹⁷⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. 4. 2006, sp. zn.: 29 Odo 389/2005.

¹⁷⁷ Konkrétně šlo o novelu obchodního zákoníku provedenou zákonem č. 370/2000 Sb.

není vyloučeno ani v případě nepřekonatelných rozporů mezi společníky, a to pokud společnost přesto nadále vyvíjí podnikatelskou činnost.¹⁷⁸

V hypotetické rovině se Nejvyšší soud ČR vyjádřil k důvodu pro zrušení účasti také v již zmíněném rozsudku ze dne 26. 8. 1997, sp. zn. 1 Odon 36/97, v němž zmiňuje, že důvodem pro zrušení účasti by mohl být stav (který však v souzené věci nenastal), kdy by společnost neuplatňovala práva z porušení zákazu konkurence jiným společníkem, ač to dotčený společník navrhnul, ale neprosadil.¹⁷⁹

V jiném případě vedeném pod sp. zn. 29 Cdo 4613/2010 se Nejvyšší soud ČR zabýval otázkou, zda může být spravedlivým důvodem pro zrušení účasti společníka, je-li zmařen jediný cíl jeho účasti ve společnosti, a odpověděl na tuto otázku kladně. Cílem, za kterým se společníci v tomto případě spojili, mělo být vydávání publikací společníků (resp. publikací pro členy společníků) prostřednictvím založené společnosti. Navrhovatel se domáhal zrušení své účasti, neboť společnost bezdůvodně vypověděla vydavatelskou smlouvu, čímž bylo ukončeno vydávání časopisu, jehož vydávání však bylo jediným cíle účasti navrhovatele ve společnosti. Vrchní soud v Praze jako odvolací soud návrh na zrušení účasti zamítl, Nejvyšší soud ČR však jeho rozhodnutí zrušil a věc mu vrátil s tím, že *„bylo-li vydávání časopisu [...] prokazatelně hlavním důvodem účasti společníka ve společnosti, přičemž ostatní společníci o tom věděli a byli s tím srozuměni, a přestala-li společnost uvedený časopis vydávat, resp. ukončila-li smlouvu, která ji k tomu zavazovala, aniž k tomu měla vážný důvod, mohl by takový postup být – podle okolností případu – důvodem, pro který nelze na společníku spravedlivě požadovat, aby ve společnosti setrval.“*¹⁸⁰

¹⁷⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 3. 2009, sp. zn.: 29 Cdo 2414/2007. In: DĚDIČ, Jan, LASÁK, Jan. *Právo kapitálových obchodních společností. Přehled judikatury s komentářem. 2. díl.* Praha: Linde, 2010, s. 1955–1956.

¹⁷⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 8. 1997, sp. zn.: 1 Odon 36/97. In: *Soudní judikatura.* 1997, č. 12, s. 283.

¹⁸⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 10. 2011, sp. zn.: 29 Cdo 4613/2010.

Na základě výše uvedených rozhodnutí českých soudů lze učinit do určité míry zobecňující závěr, že na společníkovi již nelze spravedlivě požadovat setrvání ve společnosti, pokud nastane:

- (i) stav, kdy nedošlo k realizaci předmětu podnikání společnosti, a tím ke splnění účelu existence společnosti,
- (ii) stav, kdy nepřítomnost společníka znemožňuje výkon práv a povinností ostatních společníků, vyplývajících ze společenské smlouvy,
- (iii) stav, kdy existují nepřekonatelné rozpory mezi společníky, avšak kdy současně společnost přesto nadále vyvíjí podnikatelskou činnost,
- (iv) stav, kdy společnost neuplatňuje práva z porušení zákazu konkurence, ačkoli to dotčený společník navrhnul, ale neprosadil, nebo
- (v) stav, kdy je v důsledku činnosti společnosti zmařen jediný cíl účasti společníka ve společnosti.

3.2.3 Kdy ještě lze spravedlivě požadovat setrvání společníka ve společnosti?

První kategorií důvodů, ohledně kterých se judikatura přiklonila k závěru, že nepředstavují spravedlivý důvod pro zrušení účasti, je zhoršený zdravotní stav společníka v důsledku stresu.

Nejvyšší soud ČR v již zmíněném případě vedeném pod sp. zn. 29 Cdo 2084/2000 rozhodoval o dovolání proti rozsudku odvolacího soudu, kterým byla zrušena účast společníka z důvodu jeho rapidně se zhoršujícího zdravotního stavu v důsledku stresu plynoucího z účasti na společnosti. Nejvyšší soud ČR však v duchu obecné teze, že při rozhodování o zrušení účasti musí být zohledněny zájmy navrhovatele i společnosti, rozsudek odvolacího soudu zrušil, neboť ten se vůbec nezabýval tím, zda společnosti nevzniknou z ukončení účasti navrhovatele závažné, či až existenční problémy. K tomu dále uvedl, že stres odůvodňující zrušení účasti nemůže založit *„pouhá účast v řádně fungující společnosti, ve které jsou normální, nekonfliktní vztahy mezi společníky a ve které nevyplývají pro*

*společníka z jeho účasti povinnosti, které jej stresujícím způsobem zatěžují.*¹⁸¹ Nejvyšší soud ČR však připustil, že takový stav by nastat mohl, pokud by k tomu „přistoupily další stresující faktory, např. spory mezi společníky, problémy v hospodaření společnosti, pracovní přetížení apod.“¹⁸²

Obdobně se Nejvyšší soud ČR postavil k důvodu zhoršeného zdravotního stavu v důsledku stresu v usnesení ze dne 28. 2. 2006, sp. zn. 29 Odo 275/2005. Společnice se na činnosti společnosti nijak nepodílela, a byť trpěla hypertenzí způsobenou stresovými stavy, z provedeného dokazování nebylo možné „dovodit, že za situace, kdy se navrhovatelka nepodílí na činnosti společnosti, způsobuje jí pouhá účast ve společnosti stresové stavy, které by měly vliv na její zdravotní stav.“¹⁸³

Druhou kategorií důvodů, které podle judikatury nepředstavují spravedlivé důvody pro zrušení účasti, lze vymezit jako důvody spojené s ukončením aktivní činnosti společníka ve společnosti.

Nejvyšší soud ČR se v usnesení ze dne 29. 6. 2005, sp. zn. 29 Odo 1096/2004 zabýval návrhem na zrušení účasti společníků, kterým byla dána výpověď z pracovního poměru se společností, čímž byli vyřazeni z osobní účasti na podnikání společnosti. Vrchní soud v Praze jako odvolací soud jejich účast zrušil, přestože společnost tvrdila, že povinnost vyplatit navrhovatelům vypořádací podíl by v důsledku vedla k ukončení podnikatelské činnosti společnosti. Nejvyšší soud ČR (v duchu obecných závěrů rozsudku ze dne 3. 1. 2001, sp. zn. 29 Cdo 2084/2000) rozhodl ve prospěch společnosti, neboť odvolacím soudem nebyla posouzena přiměřenost újmy způsobené společností zrušením účasti navrhovatelů.¹⁸⁴

V usnesení ze dne 11. 11. 2004, sp. zn. 29 Odo 194/2004 se Nejvyšší soud ČR vypořádal s návrhem společníka, který se domáhal zrušení své účasti z důvodů, že byl odvolán z funkce jednatele, že s ním společnost ukončila pracovní poměr, že ostatní společníci nepřistoupili na nabídku na odkoupení jeho obchodního podílu a že vzhledem k výši svého obchodního podílu (20 %) nemůže

¹⁸¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 1. 2001, sp. zn.: 29 Cdo 2084/2000.

¹⁸² Tamtéž.

¹⁸³ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 2. 2006, sp. zn.: 29 Odo 275/2005.

¹⁸⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 6. 2005, sp. zn.: 29 Odo 1096/2004.

ovlivnit poměry ve společnosti. Nejvyšší soud ČR neuznal jediný z uvedených důvodů jako dostatečný pro zrušení účasti, neboť na zvolení jednatelem, uzavření pracovního poměru ani odkoupení podílu nemá nárok a míra jeho vlivu na poměry ve společnosti je pouze důsledkem velikosti jeho podílu.¹⁸⁵

Závěr, že důvodem pro zrušení účasti nemůže být jen okolnost, že ostatní společníci odmítnou nabídku společníka na odkoupení jeho obchodního podílu, byl Nejvyšším soudem ČR zopakován v usnesení ze dne 17. 7. 2007, sp. zn. 29 Odo 1257/2006.¹⁸⁶

V případě souzeném pod sp. zn. 29 Cdo 1263/2007 Nejvyšší soud ČR neshledal v rozporu s hmotným právem závěr Vrchního soudu v Praze, který zamítl návrh společníka, který se domáhal zrušení své účasti z důvodu svého odchodu do důchodu. Vrchní soud v Praze přímo uvedl, že ke zrušení účasti ve společnosti nepostačuje, že společníkovi již účast ve společnosti nepřináší žádné výhody a bude jej jen zatěžovat.¹⁸⁷

Mezi dalšími důvody, které v judikatuře Nejvyššího soudu ČR nebyly samy o sobě shledány jako dostatečné pro zrušení účasti společníka, lze dále zmínit podání trestního oznámení na společníka ze strany společnosti (neboť to může být toliko projevem výkonu funkce jednatele společnosti s péčí řádného hospodáře),¹⁸⁸ délku trvání sporu mezi společníkem a společností¹⁸⁹ či zavrženíhodné jednání samotného společníka.¹⁹⁰

Na základě představené mozaiky případů lze do určité míry zobecnit, že soud nezruší účast společníka, pokud bez dalšího nastane:

- (i) stav, kdy dojde ke zhoršení zdraví společníka, avšak není prokázáno, že k němu došlo v souvislosti se stresem vyplývajícím z účasti ve společnosti,
- (ii) stav, kdy došlo k ukončení aktivní činnosti společníka ve společnosti (odvoláním z funkce jednatele, ukončením pracovního poměru, odchodem do důchodu),

¹⁸⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 11. 2004, sp. zn.: 29 Odo 194/2004.

¹⁸⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 4. 2007, sp. zn.: 29 Odo 1257/2006.

¹⁸⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 2. 2009, sp. zn.: 29 Cdo 1263/2007.

¹⁸⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 9. 2006, sp. zn.: 29 Odo 789/2005.

¹⁸⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 10. 2011, sp. zn.: 29 Cdo 4613/2010.

¹⁹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 4. 2007, sp. zn.: 29 Odo 1257/2006.

- (iii) stav, kdy ostatní společníci odmítnou odkoupení podílu společníka,
- (iv) stav, kdy dojde k podání trestního oznámení na společníka ze strany společnosti,
- (v) stav, kdy dlouhodobě trvá spor mezi společníkem a společností, nebo
- (vi) stav, kdy se společník dopouští zavrženíhodného jednání vůči společnosti nebo jejím společníkům.

3.3 Soudní řízení o zrušení účasti

K podání návrhu na zrušení účasti je aktivně legitimován pouze společník, jehož účast má být zrušena.¹⁹¹ Není možné, aby společník podal návrh na zrušení účasti jiného společníka.¹⁹² Návrh přitom musí směřovat proti společnosti, a nikoli proti dalším společníkům, neboť pasivní legitimace v soudním řízení svědčí výlučně společnosti.¹⁹³

Na společníkovi přitom leží povinnost tvrzení i důkazní břemeno,¹⁹⁴ tj. společník musí v návrhu přesně vymezit konkrétní skutečnosti, které ho vedou k jeho podání, a pro které na něm nelze spravedlivě požadovat další setrvání ve společnosti.¹⁹⁵ Jak již bylo zmíněno, posouzení, zda společníkem tvrzené důvody jsou dostatečné pro zrušení jeho účasti, je výhradně věcí soudu.

K řízení o zrušení účasti je věcně příslušný krajský soud [§ 9 odst. 2 písm. f) OSŘ], který je obecným soudem společnosti (§ 84 až 85a OSŘ). Účast společníka ve společnosti pak zaniká právní mocí rozhodnutí soudu o zrušení účasti společníka,¹⁹⁶ popřípadě pozdějším dnem uvedeným ve výroku tohoto rozhodnutí.¹⁹⁷ Pokud byl společností vydán kmenový list, je společník povinen jej odevzdat bez zbytečného odkladu po zrušení jeho účasti (§ 205 odst. 2 ZOK).

¹⁹¹ V. Vaněčková in HEJDA a kol. 2013 op. cit. sub 13, s. 269; J. Pokorná in LASÁK a kol. op. cit. sub 6, s. 1059.

¹⁹² J. Dědič in DĚDIČ a kol. 2002 op. cit. sub 8, s. 1269.

¹⁹³ Rozsudek Krajského obchodního soudu v Praze ze dne 16. 6. 1995, sp. zn.: 17 Cm 405/94. In: *Soudní rozhledy*. 1996, č. 5, s. 131; rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 31. 1. 1996, sp. zn.: 3 Cmo 96/96. In: *Právní rozhledy*. 1996, č. 7, s. 336–338.

¹⁹⁴ I. Štenglová in BARTOŠÍKOVÁ, ŠTENGLOVÁ op. cit. sub 32, s. 268.

¹⁹⁵ V. Vaněčková in HEJDA a kol. 2013 op. cit. sub 13, s. 269.

¹⁹⁶ J. Pokorná in LASÁK a kol. op. cit. sub 6, s. 1059.

¹⁹⁷ ŠTENGLOVÁ 1998 op. cit. sub 40, s. 14.

Závěr

Předkládaná diplomová práce se zabývá zevrubnou analýzou vybraných způsobů zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným, a to konkrétně vyloučení společníka, vystoupení společníka a zrušení jeho účasti soudem. Jde přitom o způsoby zániku účasti, ve kterých se přímo nebo zprostředkovaně projevuje prvek jednostrannosti, a to ať už ve vztahu společnosti ke společníkovi, anebo ve vztahu společníka ke společnosti.

Cílem diplomové práce vymezeným v jejím úvodu byla vedle analýzy vybraných způsobů zániku účasti také identifikace výkladových problémů a potenciálních nejasností rekonstruované právní úpravy a formulace případných možných řešení *de lege ferenda*.

Ve vztahu ke kadučnímu řízení (srov. výše ad 1.2) byly identifikovány následující výkladové problémy a nejasnosti:

- (i) nejasné vymezení vkladové povinnosti, tj. otázka, zda je povinnost společníka k náhradě podle § 26 odst. 1 ZOK nebo k doplatku podle § 28 ZOK vkladovou povinností,
- (ii) nejasný rozsah subsidiární aplikace občanského zákoníku, tj. zejména otázka, zda se v kadučním řízení uplatní § 241 ObčZ a s tím spojené oprávnění dozorčí rady společnosti přezkoumat a zrušit rozhodnutí o vyloučení a
- (iii) vymezení obsahových náležitostí výzvy ke zjednání nápravy, tj. otázka, zda výzva musí obsahovat také náležitosti v zákoně neuvedené.

Pokud jde o vymezení vkladové povinnosti, z analýzy vyplývá, že povinnosti podle § 26 odst. 1 a § 28 ZOK nepochybně nejsou vkladovou povinností, a to s ohledem na jasné zákonné vymezení vzniku a zániku vkladové povinnosti i s ohledem na relevantní dosavadní judikaturu. Domnívám se tedy, že tuto nejasnost, ohledně které sice není v literatuře shoda,¹⁹⁸ lze úspěšně překlénout jazykovým výkladem zákona. V souladu s tím mám za to, že tuto nejasnost není třeba řešit změnami *de lege ferenda*.

¹⁹⁸ Srov. např. B. Havel in ŠTENGLOVÁ a kol. 2013 op. cit. sub 16, s. 63 a 65 nebo ČECH 2014 op. cit. sub 7, s. 32–33.

Pokud jde o rozsah subsidiární aplikace občanského zákoníku v kadučním řízení, z analýzy vyplývá, že v důsledku speciality zákona o korporacích se pro kaduční řízení aplikuje pouze § 239 odst. 1 ObčZ. Nelze však přehlédnout zásadní rozpory, které v literatuře vyvolává zejména otázka aplikace § 241 ObčZ o přezkumné a derogační pravomoci dozorčí rady.¹⁹⁹ Domnívám se, že vhodným řešením nejasností spojených se subsidiární aplikací občanského zákoníku *de lege ferenda* je zrušení odkazu na subsidiární použití občanského zákoníku (§ 151 odst. 2 ZOK) a zakotvení zvláštní úpravy postupu kadučního řízení přímo v zákoně o korporacích.

Pokud jde o vymezení obsahových náležitostí výzvy ke zjednání nápravy, rekodifikace výslovně vypustila pravidlo obchodního zákoníku, že výzva musí obsahovat též upozornění na možnost vyloučení společníka (podle § 113 odst. 3 ObchZ šlo o výzvu „*pod pohrůžkou vyloučení*“). Z analýzy dosavadní judikatury však vyplývá, že upozornění na možný následek (tj. vyloučení) musí stále být součástí výzvy, ač to zákon výslovně neupravuje. Vhodným řešením *de lege ferenda*, přinejmenším z pohledu adresáta právní normy, by bylo výslovné zakotvení této obsahové náležitosti v textu zákona, ideálně v rámci úpravy kadučního řízení v zákoně o korporacích, jak je navrženo výše.

Ve vztahu k vyloučení společníka ze společnosti soudem (srov. výše ad 1.3) byly identifikovány následující výkladové problémy a nejasnosti:

- (i) otázka působnosti valné hromady při podání návrhu na vyloučení a
- (ii) otázka většiny potřebné pro schválení návrhu na vyloučení.

Pokud jde o otázku působnosti valné hromady, lze považovat za nedostatek právní úpravy, že působnost valné hromady v tak zásadní otázce, jejímž důsledkem může být zánik účasti některého ze společníků, lze z textu zákona dovodit toliko nepřímou na základě pouhé zmínky v § 173 odst. 1 písm. b) ZOK, který se týká výluky výkonu hlasovacího práva. Domnívám se, že by bylo vhodné doplnit § 190 odst. 2 ZOK, obecně vymezující působnost valné hromady, výslovně o působnost při „*rozhodování o podání návrhu na vyloučení společníka soudem*.“

¹⁹⁹ Srov. např. B. Havel in ŠTENGLOVÁ a kol. 2013 op. cit. sub 16, s. 293 nebo ČERNÁ, ŠTENGLOVÁ, ČECH op. cit. sub 10, s. 326.

Pokud jde o otázku většiny potřebné pro schválení podání návrhu na vyloučení, z analýzy jasně vyplývá, že nejde o rozhodnutí o změně obsahu společenské smlouvy ani o rozhodnutí, jehož důsledkem se mění společenská smlouva [§ 172 odst. 1 písm. a) a b) ZOK], a tudíž pro jeho schválení postačí prostá většina hlasů přítomných společníků. Tento závěr však není v literatuře bezvýhradně přijímán.²⁰⁰ Domnívám se, že k vyjasnění uvedené otázky by zákon měl jasně vymezit, zda se rozhodnutí o podání návrhu na vyloučení společníka považuje za rozhodnutí o změně společenské smlouvy či rozhodnutí, jehož důsledkem se společenská smlouva mění (obdobně jako v § 141 odst. 1 ObchZ).

Ve vztahu k vystoupení společníka ze společnosti (srov. výše ad 2) byly identifikovány následující výkladové problémy:

- (i) otázka (ne)uzavřenosti zákonného výčtu důvodů pro vystoupení, jinými slovy, zda je možné, aby společenská smlouva rozšířila důvody pro vystoupení o další, zákonem nevymezené důvody,
- (ii) otázka aktivního projevu nesouhlasu společníka s přijatým usnesením valné hromady, pokud toto usnesení představuje důvod pro vystoupení, jako předpokladu pro vystoupení podle § 164 a 202 ZOK,
- (iii) otázka zániku smlouvy o převodu jako podmínky pro vystoupení podle § 207 odst. 3 ZOK a
- (iv) otázka počátku běhu lhůty, během které má orgán společnosti vyjádřit souhlas s převodem podílu podle § 207 odst. 2 ZOK.

Pokud jde o otázku (ne)uzavřenosti zákonného výčtu důvodů pro vystoupení, z analýzy vyplývá, že zákonný výčet je taxativní, tj. společenská smlouva nemůže důvody pro vystoupení rozšířit nad rámec zákona. Vzhledem k rozdílným názorům literatury k této otázce²⁰¹ i vzhledem k nejasné textaci § 202 ZOK však považuji změny zákona *de lege ferenda* v této souvislosti za velmi žádoucí, a to buď tak, že zákon jasně vymezí, že společenská smlouva může důvody pro vystoupení pouze omezit nebo vyloučit, případně tak, že společenská smlouva může důvody rozšířit, ale jen o zákonem připuštěné důvody (např. „určí-

²⁰⁰ B. Havel in ŠTENGLOVÁ a kol. 2013 op. cit. sub 16, s. 395.

²⁰¹ Srov. např. J. Pokorná in LASÁK a kol. op. cit. sub 6, s. 1052 nebo L. Lochmanová in BĚLOHLÁVEK a kol. op. cit. sub 21, s. 931.

li tak společenská smlouva, společník může vystoupit, pokud...“). Mám za to, že možností změny je i koncepční posun a vypuštění jakéhokoliv omezení pro formulaci výstupních důvodů ve společenské smlouvě, a to např. s ohledem na praxi amerického korporálního práva, jemuž se rekodifikace také snaží přiblížit.

Pokud jde o otázku aktivního projevu nesouhlasu s přijetím usnesení valné hromady, z analýzy vyplývá, že zákon o korporacích v některých případech vystoupení předpokládá jako nutnou podmínku účast vystupujícího společníka na valné hromadě a jeho aktivní hlasování proti (§ 202 ZOK), a v jiném případě tuto podmínku nepředpokládá (a postačí, že společník „*nehlasoval*“, § 164 ZOK). Tuto diskrepanci v režimech vystoupení (pro kterou dle mého soudu není žádný důvod) lze *de lege ferenda* řešit buď sjednocením obou režimů (tak, že podmínka hlasování proti je vždy nutná, anebo že vždy postačí pouze pasivní nesouhlas „*nehlasováním*“), anebo (pro vyloučení pochybností) jasným zakotvením pravidla, že společník nepřítomný na valné hromadě nemá právo vystoupit ze společnosti (§ 202 ZOK).

Pokud jde o podmínku zániku smlouvy o převodu podílu při vystoupení podle § 207 odst. 3 ZOK, z analýzy vyplývá, že systematickým výkladem lze dospět k závěru, že tato podmínka se neuplatní v případě, kdy orgán společnosti bezdůvodně odepře souhlas s převodem (tj. v případě, kdy ze zákona nedochází k zániku převodní smlouvy). Domnívám se, že tento závěr by měl být *de lege ferenda* jasně reflektován ve znění zákona, a to tak, že zánik převodní smlouvy je podmínkou vystoupení pouze v případě, kdy je příslušný orgán nečinný po dobu 6 měsíců a smlouva o převodu z tohoto důvodu zanikla.

Pokud jde o otázky běhu lhůty podle § 207 odst. 2 ZOK, z analýzy vyplývá, že uvedené ustanovení je potřeba vyložit proti textu zákona tak, že lhůta nezačíná běžet ode dne uzavření smlouvy o převodu (jak stanoví zákon), ale ode dne, kdy je orgán společnosti požádán o udělení souhlasu s převodem. Domnívám se, že by bylo vhodné v tomto duchu *de lege ferenda* upravit znění § 207 odst. 2 ZOK.

Ve vztahu ke zrušení účasti společníka soudem (srov. výše ad 3) nebyly identifikovány žádné zásadní výkladové problémy spojené se zákonnou právní úpravou tohoto institutu. Tento závěr je v zásadě v souladu s tím, že úprava

zrušení účasti byla prakticky beze změny převzata z obchodního zákoníku, přičemž řada aspektů tohoto institutu již byla upřesněna a vyložena v reprezentativní dosavadní judikatuře.

Lze si však položit otázku, zda je institut zrušení účasti stále potřebnou součástí úpravy společnosti s ručením omezeným, zvláště v situaci, kdy zákon o korporacích zakotvuje abandonní právo. Důvodem pro tuto úvahu je především dikce § 148 odst. 1 ObchZ, podle níž zrušení účasti plnilo určitou substituční funkci ve vztahu k zakázanému vystoupení ze společnosti a umožňovalo společníkovi jednostranně (byť zprostředkovaně) způsobit zánik jeho účasti („*společník nemůže ze společnosti vystoupit, může však [...] navrhnout, aby soud zrušil jeho účast ve společnosti*”).

Je však potřeba uzavřít, že i přes zakotvení abandonního práva v zákoně o korporacích má institut zrušení účasti v právní úpravě stále své místo, a to především s ohledem na velmi obecné vymezení předpokladů pro zrušení účasti, které pokrývá mnohem širší spektrum myslitelných případů než důvody pro vystoupení. To platí zejména v současné situaci, kdy se sice připouští abandonní právo, avšak pouze v několika taxativně vymezených případech.

S ohledem na shora uvedené lze uzavřít, že vymezené cíle předložené diplomové práce, tj. analýza rekodifikované úpravy vybraných způsobů zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným a identifikace jejích potenciálně problematických míst, byly naplněny. Byť rekodifikace do určité míry vychází z dosavadní úpravy obchodního zákoníku, v řadě ohledů došlo ke změnám tradičních institutů a i k zakotvení institutů zcela nových, což vyvolává řadu otázek. Věřím, že analýza a řešení navržená či naznačená v této diplomové práci doplní odborný diskurz o právních aspektech společnosti s ručením omezeným a přispějí k podnícení dalších diskuzí na toto téma.

Seznam použité literatury a pramenů

A. Komentáře

BĚLOHLÁVEK, Alexander J. a kol. *Komentář k zákonu o obchodních korporacích*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 2733 s. ISBN 978-80-7380-451-0.

DĚDIČ, Jan a kol. *Obchodní zákoník. Komentář. Díl II. § 93 až § 175*. Praha: Polygon, 2002. 896 s. ISBN 80-7273-071-1.

KUHN, Petr, ŠTENGLOVÁ, Ivana, BÍLÁ, Irena, HAVEL, Bohumil a kol. *Zákon o přeměných obchodních společnostích a družstev. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2010. 1202 s. ISBN 978-80-7400-056-0.

LASÁK, Jan, POKORNÁ, Jarmila, ČÁP, Zdeněk, DOLEŽIL, Tomáš a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 2814 s. ISBN 978-80-7478-537-5.

LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654). Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. 2400 s. ISBN 978-80-7400-529-9.

PELIKÁNOVÁ, Irena. *Komentář k obchodnímu zákoníku. Díl 2, § 56-260. 2. přepracované a doplněné vydání*. Praha: Linde, 1998. 1306 s. ISBN 80-7201-130-8.

ŠTENGLOVÁ, Ivana, HAVEL, Bohumil, CILEČEK, Filip, KUHN, Petr, ŠUK, Petr. *Zákon o obchodních korporacích. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2013. 1008 s. ISBN 978-80-7400-480-3.

ŠTENGLOVÁ, Ivana, PLÍVA, Stanislav, TOMSA, Miloš a kol. *Obchodní zákoník. Komentář*. 13. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010. 1469 s. ISBN 978-80-7400-354-7.

B. Monografie a vysokoškolské učebnice

BARTOŠÍKOVÁ, Miroslava, ŠTENGLOVÁ, Ivana. *Společnost s ručením omezeným*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006, 677 s. ISBN 80-7179-441-4.

ČERNÁ, Stanislava. *Obchodní právo, III. díl. Akciová společnost*. Praha: ASPI, 2006. 360 s. ISBN 80-7357-164-1.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Statistická ročenka České republiky 2014*. Praha: Český statistický úřad, 2014. 815 s. ISBN 978-80-250-2580-2. Dostupné také z: <http://www.czso.cz/> [cit. 4. 2. 2015].

DĚDIČ, Jan, KUNEŠOVÁ-SKÁLOVÁ, Jana. *Společnost s ručením omezeným z právního a účetního pohledu*. Praha: Polygon, 1999. 752 s. ISBN 80-7273-000-2.

DĚDIČ, Jan, ŠTENGLOVÁ, Ivana, KRŽIŽ, Radim, ČECH, Petr. *Akciové společnosti*. 7. přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 697 s. ISBN 978-80-7400-404-9.

DVOŘÁK, Tomáš. *Společnost s ručením omezeným*. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 696 s. ISBN 978-80-7478-633-4.

EISENBERG, Melvin Aron. *Corporations and Other Business Organizations*. 9th ed. unabridged. New York: Foundation Press, 2005. 1403 s. ISBN 1-58778-878-0.

ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012. 1119 s. ISBN 978-80-7208-922-2.

GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 6. aktualizované vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 310 s. ISBN 978-80-7380-454-1.

HAVEL, Bohumil a kol. *Zákon o obchodních korporacích s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, 2012. 287 s. ISBN 978-80-7208-923-9.

HEJDA, Jan. *Zánik účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným*. Praha: Linde, 2010. 258 s. ISBN 978-80-7201-798-0.

HEJDA, Jan a kol. *Zákon o obchodních korporacích. Výklad jednotlivých ustanovení včetně jejich návaznosti na české a evropské předpisy*. Praha: Linde, 2013. 784 s. ISBN 978-80-7201-917-5.

HEJDA, Jan a kol. *Nový zákon o obchodních korporacích. Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). Poznámkové znění*. Olomouc: ANAG, 2013. 859 s. ISBN 978-80-7263-823-9.

HEJDA, Jan a kol. *Společnost s ručením omezeným*. Olomouc: ANAG, 2014. 280 s. ISBN 978-80-7263-870-3.

JOSKOVÁ, Lucie a kol. *Nová společnost s ručením omezeným. Právo – účetnictví – daně*. Praha: Grada Publishing, 2014. 208 s. ISBN 978-80-247-4445-2.

MELZER, Filip. *Metodologie nalézání práva. Úvod do právní argumentace*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. 296 s. ISBN 978-80-7400-382-0.

C. Příspěvky ve sbornících

ČECH, Petr. K povinnosti loajality společníka vůči společnosti a ostatním společníkům. In: PAUKNEROVÁ, Monika, TOMÁŠEK, Michal et al. *Nové jevy v právu na počátku 21. století IV. Proměny soukromého práva*. Praha: Karolinum, 2009. S. 54–69. ISBN 978-80-246-1687-2.

ČECH, Petr. Ukončení účasti ve společnosti s ručením omezeným na základě jednostranného projevu vůle společníka. In: ČERNÁ, Stanislava, ČECH, Petr. (eds). *Právo společností – ohlédnutí za dvěma desetiletími účinnosti obchodního*

zákoníku. *Pocta Ivaně Štenglové k 70. narozeninám*. Praha: C. H. Beck, 2012. S. 49–61. ISBN 978-80-7400-262-5.

D. Periodická literatura

ČECH, Petr. K (nepsaným) povinnostem společníka společnosti s ručením omezeným aneb potvrzení existence povinnosti loajality společníka v českém právu. *Jurisprudence*, 2006, č. 3, s. 67–70. ISSN 1802-3843.

ČECH, Petr. S.r.o. po rekodifikaci. *Právní rádce*. 2012, č. 5, s. 14–16. ISSN 1210-4817.

ČECH, Petr. Právní úprava obchodních společností po rekodifikaci. *Metodické aktuality Svazu účetních*. 2013, č. 8, s. 4–57. ISSN 1211-4138.

ČECH, Petr. Několik mýtů a nejasností kolem vyloučení společníka ze společnosti s ručením omezeným. *Právní rádce*. 2014, č. 4, s. 32–35. ISSN 1210-4817.

ČERNÁ, Stanislava, ŠTENGLOVÁ, Ivana, ČECH, Petr. Co přinese zákon o obchodních korporacích kapitálovým obchodním společností, jejich společníkům a věřitelům? *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2012, č. 4, s. 325–334. ISSN 1210-9126.

HASKINS, Tarik J. Exit Stage Left: Getting out of Your Limited Liability Company. *Business Law Today*. 2013, July edition. Dostupné z: http://www.americanbar.org/publications/blt/2013/07/01_haskins.html [cit. 29. 1. 2015].

HEJDA, Jan. Právní úprava podílu ve společnosti s ručením omezeným v rekodifikačním návrhu zákona o obchodních korporacích. *Obchodněprávní revue*. 2011, č. 3, s. 72–77. ISSN 1803-6554.

JOSKOVÁ, Lucie. Povinnost loajality v akciové společnosti. *Obchodněprávní revue*. 2011, č. 9, s. 259–267. ISSN 1803-6554.

SAULSBURY, Albert O. IV. Catch You on the Flip Side: A Comparative Analysis of the Default Rules on Withdrawal from a Louisiana Limited Liability Company. *Louisiana Law Review*. 2011, č. 2, s. 675–702. ISSN 0024-6859.

SPARKES, Phillip, WOOLDRIDGE, Frank. The Limited Liability Company in the United States. *Business Law Review*. 1998, č. 2, s. 31–35. ISSN 0143-6295.

SVOBODOVÁ, Ivona. Ještě k ukončení účasti společníka ve společnosti soudem. *Soudní rozhledy*. 1999, č. 1, s. 7–8. ISSN 1211-4405.

ŠTENGLOVÁ, Ivana. K judikatuře v oblasti právní úpravy ukončení účasti společníka ve společnosti soudem. *Soudní rozhledy*. 1998, č. 11, s. 281–284. ISSN 1211-4405.

ŠTENGLOVÁ, Ivana. Uvolněný obchodní podíl. *Obchodní právo*. 1998, č. 7–8, s. 13–18. ISSN 1210-8278.

THEOBALD, Hans-Ulrich, BUDÍKOVÁ, Petra. Vliv společníka s.r.o. na vyloučení jiného. *Právní rádce*. 2012, č. 5, s. 34–37. ISSN 1210-4817.

Uniform Limited Liability Company Act. *Stetson Law Review*. 1995, č. 2, s. 463–592. ISSN 0739-9731.

VÍGHOVÁ, Vlasta. Nová právní úprava společnosti s ručením omezeným v zákoně o obchodních korporacích. *Daně a právo v praxi*. 2012, č. 10, s. 2–7. ISSN 1211-7293.

E. Právní předpisy a jiné dokumenty

Návrh nařízení Rady o statutu evropské soukromé společnosti ze dne 25. 6. 2008, č. KOM (2008) 396 v konečném znění. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 1. 3. 2015]. Dostupné z: <http://eurlex.europa.eu/>.

Úřední věstník Evropské unie C 153, 21. 5. 2014, s. 3–7. In: EUR-lex [právní informační systém]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 1. 3. 2015]. Dostupné z: <http://eurlex.europa.eu/>.

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer [cit. 1. 3. 2015].

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer [cit. 1. 3. 2015].

Zákon č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, ve znění pozdějších předpisů. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer [cit. 1. 3. 2015].

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer [cit. 1. 3. 2015].

Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích). In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer [cit. 1. 3. 2015].

Zákon č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer [cit. 1. 3. 2015].

F. Judikatura

Ústavní soud

Usnesení Ústavního soudu ze dne 8. 12. 2011, sp. zn.: I. ÚS 3168/11. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer [cit. 1. 3. 2015].

Nejvyšší soud ČR

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 25. 11. 1994. In: *Právo a podnikání*. 1995, č. 10, s. 32. ISSN 1211-1120.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 19. 3. 1997, sp. zn.: 1 Odon 49/96. In: *Obchodní právo*. 1997, č. 7–8, s. 53-55. ISSN 1210-8278.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 2. 1997, sp. zn.: Odon 25/96/Hu. In: *Právo a podnikání*. 1997, č. 5, s. 22–24. ISSN 1211-1120.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 8. 1997, sp. zn.: 1 Odon 36/97. In: *Soudní judikatura*. 1997, č. 12, s. 280–283. ISSN 1211-8362.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. 4. 1998, sp. zn.: 1 Odon 132/97. In: *Soudní judikatura*. 1998, č. 16, s. 376–380. ISSN 1211-8362.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 3. 1. 2001, sp. zn.: 29 Cdo 2084/2000. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer [cit. 1. 3. 2015].

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 11. 11. 2004, sp. zn.: 29 Odo 194/2004. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer [cit. 1. 3. 2015].

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29. 6. 2005, sp. zn.: 29 Odo 1096/2004. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer [cit. 1. 3. 2015].

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 1. 2006, sp. zn.: 29 Odo 1007/2005. In: *Právní rozhledy*. 2007, č. 22, s. 831–832. ISSN 1210-6410.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 28. 2. 2006, sp. zn.: 29 Odo 275/2005. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer [cit. 1. 3. 2015].

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. 4. 2006, sp. zn.: 29 Odo 389/2005. In: *Soudní judikatura*. 2006, č. 9, s. 708–710. ISSN 1211-8362.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 9. 2006, sp. zn.: 29 Odo 789/2005. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer [cit. 1. 3. 2015].

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27. 2. 2007, sp. zn.: 29 Odo 1278/2005. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer [cit. 1. 3. 2015].

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 4. 2007, sp. zn.: 29 Odo 1257/2006. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer [cit. 1. 3. 2015].

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 6. 2007, sp. zn.: 29 Odo 387/2006. In: *Soudní judikatura*. 2007, č. 11, s. 869–873. ISSN 1211-8362.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 8. 1. 2008, sp. zn.: 29 Odo 834/2006. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer [cit. 1. 3. 2015].

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 5. 2. 2008, sp. zn.: 29 Odo 760/2006. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer [cit. 1. 3. 2015].

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 3. 2008, sp. zn.: 29 Odo 1181/2006. In: *Soudní judikatura*. 2008, č. 10, s. 800–804. ISSN 1211-8362.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 24. 2. 2009, sp. zn.: 29 Cdo 1263/2007. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer [cit. 1. 3. 2015].

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 10. 3. 2009, sp. zn.: 29 Cdo 2414/2007. In: DĚDIČ, Jan, LASÁK, Jan. *Právo kapitálových obchodních společností. Přehled judikatury s komentářem. 2. díl*. Praha: Linde, 2010, s. 1955–1956. ISBN 978-80-7201-781-2.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 3. 2009, sp. zn.: 29 Cdo 251/2009. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer [cit. 1. 3. 2015].

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 21. 12. 2010, sp. zn.: 29 Cdo 4002/2009. In: *Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek*. 2011, č. 7, s. 592–595. ISSN 0036-522X.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 22. 2. 2011, sp. zn.: 29 Cdo 3704/2009. In: *Soudní judikatura*. 2012, č. 1, s. 40. ISSN 1211-8362.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 26. 10. 2011, sp. zn.: 29 Cdo 4613/2010. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer [cit. 1. 3. 2015].

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. 10. 2013, sp. zn.: 29 Cdo 1441/2012. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer [cit. 1. 3. 2015].

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 18. 2. 2014, sp. zn.: 29 Cdo 3243/2012. In: *Soudní rozhledy*. 2014, č. 7–8, s. 277–278. ISSN 1211-4405.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 30. 9. 2014, sp. zn.: 29 Cdo 3472/2013. In: *Právní rozhledy*. 2015, č. 3, s. 110 a násl. ISSN 1210-6410.

Vrchní soud v Praze

Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 14. 3. 1995, sp. zn.: 7 Cmo 89/94. In: *Právní rozhledy*. 1995, č. 12, s. 496–497. ISSN 1210-6410.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. 4. 2009, sp. zn.: 7 Cmo 9/2009. In: *Soudní rozhledy*. 2010, č. 1, s. 22–24. ISSN 1211-4405.

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 3. 2010, sp. zn.: 7 Cmo 269/2009. In: *Soudní rozhledy*. 2011, č. 5, s. 176–179. ISSN 1211-4405.

Vrchní soud v Olomouci

Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 31. 1. 1996, sp. zn.: 3 Cmo 96/96.
In: *Právní rozhledy*. 1996, č. 7, s. 336–338. ISSN 1210-6410.

Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 15. 2. 1996, sp. zn.: 3 Cmo 110/96.
In: *Právní rozhledy*. 1996, č. 8, s. 372–373. ISSN 1210-6410.

Krajský obchodní soud v Praze

Rozsudek Krajského obchodního soudu v Praze ze dne 16. 6. 1995, sp. zn.: 17 Cm 405/94. In: *Soudní rozhledy*. 1996, č. 5, s. 131. ISSN 1211-4405.

Krajský obchodní soud v Brně

Rozsudek Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 15. 2. 1995, sp. zn.: 29/10 Cm 577/93. In: *Soudní rozhledy*. 1995, č. 4, s. 89. ISSN 1211-4405.

Rozsudek Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 22. 2. 1995, sp. zn.: 29/10 Cm 33/93. In: *Soudní rozhledy*. 1995, č. 4, s. 89. ISSN 1211-4405.

Rozsudek Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 4. 5. 1995, sp. zn.: 29/10 Cm 619/93. In: *Soudní rozhledy*. 1995, č. 4, s. 89–90. ISSN 1211-4405.

Název diplomové práce v anglickém jazyce

The expulsion and the withdrawal of the shareholder and the court-ordered termination of his participation in a limited liability company

Abstrakt

Diplomová práce s názvem „*Vyloučení a vystoupení společníka a zrušení jeho účasti ve společnosti s ručením omezeným*“ se zabývá analýzou vybraných právních aspektů společnosti s ručením omezeným. S ohledem na rozšíření společnosti s ručením omezeným v české podnikatelské praxi (jde o v současnosti nejrozšířenější právní formu obchodní společnosti v České republice) lze usoudit, že je nanejvýš vhodné podrobit právní úpravu společnosti s ručením omezeným důkladné právní analýze. Především však přínos takové analýzy tkví v rovině právně teoretické, a to zejména s přihlédnutím k nové rekodifikované úpravě soukromého práva, která se s účinností ode dne 1. 1. 2014 výrazně promítla i do práva obchodních společností a která s sebou přináší řadu změn a nových institutů a také s nimi souvisejících výkladových problémů a potenciálních nejasností. V uvedené souvislosti je v diplomové práci věnována pozornost dílčímu tématu zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným. V rámci tohoto tématu se diplomová práce zaměřuje na vybrané způsoby zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným, a to takové, v nichž se přímo či zprostředkovaně projevuje prvek jednostrannosti, a to ať už ve vztahu společnosti ke společníkovi, nebo ve vztahu společníka ke společnosti. Analyzovanými způsoby zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným tedy jsou: vyloučení společníka (kapitola č. 1), vystoupení společníka (kapitola č. 2) a zrušení účasti společníka soudem (kapitola č. 3). Cílem a hlavním výsledkem diplomové práce je analýza rekodifikované právní úpravy vybraných způsobů zániku účasti společníka ve společnosti s ručením omezeným, včetně analýzy dosavadní relevantní judikatury, a identifikace výkladových problémů a potenciálních nejasností, včetně navržení jejich možného řešení *de lege ferenda*.

Abstrakt v anglickém jazyce

The diploma thesis called “*The expulsion and the withdrawal of the shareholder and the court-ordered termination of his participation in a limited liability company*” deals with the analysis of the selected legal aspects of a limited liability company. Considering the extent to which the limited liability company is represented in the Czech business practice (it is at present the most prevalent form of business corporation in the Czech Republic), it is possible to assume that it is most desirable to thoroughly analyze the legal regulation of the limited liability company. However, the contribution of such analysis lies particularly in the field of legal theory, namely with regard to the new recodified legal regulation of the private law, which has had, legally effective as of January 1, 2014, a distinct impact also on the law of business corporations, and which has introduced a number of changes and new institutes and also a number of interpretation problems and potential ambiguities connected therewith. In this connection, the diploma thesis pays attention to the partial topic of the cessation of the shareholder’s participation in the limited liability company. Within the frame of this topic, the diploma thesis focuses on the selected forms of the cessation of the shareholder’s participation in the limited liability company, in which an element of unilaterality is present, whether in the relation of the company to the shareholder, or in the relation of the shareholder to the company. Thus, the analyzed forms of the cessation of the shareholder’s participation in the limited liability company are: the expulsion of the shareholder (chapter no. 1), the withdrawal of the shareholder (chapter no. 2), and the court-ordered termination of the shareholder’s participation (chapter no. 3). The purpose of this diploma thesis and its main result are the analysis of the recodified legal regulation of the selected forms of the cessation of the shareholder’s participation in a limited liability company, including the analysis of the relevant decision-making practice of courts, and the identification of interpretation problems and possible ambiguities, including their possible solutions *de lege ferenda*.

Klíčová slova

Společnost s ručením omezeným, vyloučení společníka, vystoupení společníka, zrušení účasti společníka soudem

Klíčová slova v anglickém jazyce

Limited liability company, expulsion of a shareholder, withdrawal of a shareholder, court-ordered termination of shareholder's participation